

Bijlage 8 Begrotingsteksten

Provincie Gelderland

Definitief PS
woensdag 27 mei 2020

Bezoekadres: Markt 11, 6811 CG ARNHEM
Postadres: Postbus 9090, 6800 GX ARNHEM
Telefoon: (026) 3599480
E-mail: post@gelderland.nl
Website: www.gelderland.nl

Inhoudsopgave

Begrotingsteksten	1
1 Samen voor Gelderland	2
2 Duurzaam	11
3 Natuur en cultuur	24
4 Gezond, veilig, schoon en welvarend	42
5 Economie en mobiliteit	55
Algemene dekkingsmiddelen	68

Begrotingsteksten

Bij de Najaarsnota 2019 hebben uw Staten besloten om de indeling van de Begroting te wijzigen van kerntaken naar ambities. Normaliter verwijzen wij de lezer in de Jaarstukken bij de ambities met een linkje naar de oorspronkelijke begrotingsteksten. Doordat de begrotingsindeling gewijzigd is, is dat dit jaar niet mogelijk. Wij hebben er nu voor gekozen om bij de ambities enkel in te gaan op hetgeen gerealiseerd is in 2019. Om toch een redelijk eenvoudig overzicht aan te bieden, voegen wij deze bijlage eenmalig aan de Jaarstukken toe. Hierin hebben wij de begrotingsteksten weergegeven in de ambitie- en themaindeling. Het betreft de themateksten 'Wat willen we bereiken en Wat is de verwachte inzet.

1| Samen voor Gelderland

Gelders bestuur

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Voor de kwaliteit van leven en werken in Gelderland willen wij ons strategisch vermogen versterken. Zo willen we toekomstige ontwikkelingen concreet aan onze politiek-bestuurlijke agenda en inzet koppelen.

In 2019 willen we de verbinding met de samenleving versterken. We vinden het belangrijk dat onze besluitvorming transparant is. Ook willen we de samenwerking met onze partners versterken.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

We willen investeren in ons strategisch netwerk, waaronder:

- Hubertus Forum (inspiratiegesprekken, met wisselende gesprekspartners en ons college)
- GelreStad (samenwerkingsverband van Apeldoorn, Arnhem, Ede, Nijmegen en de provincie)
- het samenwerkingsverband tussen de vier regionale steden Doetinchem, Harderwijk, Tiel, Zutphen (RS4) en de provincie
- de jaarlijkse strategische stedenconferentie
- IPO (strategische denktank, wetenschapsnetwerk, strategische meerjarenagenda)
- Deltametropool (voorstellen ten behoeve van het onderzoeksprogramma), Dutch Future Society en het Technologiennetwerk

Uitvoeren (pre-)verkenningen, analyses en trendstudies naar bijvoorbeeld digitalisering, Kracht van Oost (vervolg op onderzoek), democratie en bestuursstijl en het platteland (op een aantal thema's).

Doorvertalen van de Omgevingsvisie in programma's en de doorontwikkelen van de Omgevingsverordening.

Volgen en analyseren van de coalitieakkoorden van andere provincies en de Europese en nationale agenda's.

Verbinding met de samenleving versterken, door:

- het organiseren van wekelijkse ontmoetingen met partners en vertegenwoordigers van de samenleving op locaties waar gemeenschappelijke opgaven zich aandienen
- bij te dragen aan de uitbouw van het juridisch netwerk Legal Valley dat opnieuw een symposium organiseert over actuele juridische ontwikkelingen
- meer gebruik te maken van omgevingsanalyses om onze aanpak binnen de maatschappelijke opgaven te verbeteren
- onze communicatie nog meer aan te sluiten bij al bestaande digitale platforms en communicatiekanalen in de Gelderse samenleving
- de inzet van extra communicatie-activiteiten om de voornemens van de nieuwe staten en het college goed voor het voetlicht te brengen

Transparant maken van de besluitvorming door actieve openbaarmaking van de collegebrieven bij onze besluiten.

Versterken van de samenwerking met onze partners door ons te laten inspireren door de aanbevelingen van de Adviescommissie Bestuurskracht Provincie Gelderland. Deze adviescommissie, onder leiding van Helmi Huijbregts-Schiedon, onderzocht in 2018 hoe onze partners de samenwerking met de provincie Gelderland ervaren.

Sterk bestuur en toezicht

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

We willen werken aan sterke Gelderse gemeenten en regio's die voldoende bestuurs- en samenwerkingskracht hebben om maatschappelijke opgaven aan te kunnen.

Wij vinden het belangrijk dat lokale overheden verantwoordelijkheid nemen voor een juiste uitvoering van hun wettelijke taken.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Ondersteunen van gemeentelijke en regionale bestuurskrachtttrajecten, waaronder:

- de nieuwe gemeenten Zevenaar (Zevenaar en Rijnwaarden) en West-Betuwe (Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaal), de Kop van de Noord-Veluwe (Hattem, Heerde, Oldebroek), Zutphen, Maasdriel en Zaltbommel, het Land van Maas en Waal (ambtelijke fusie Wijchen-Druten), Scherpenzeel, Culemborg, Tiel en de regio Achterhoek
- nieuw te ontvangen verzoeken van gemeenten en regio's

Samen met VNG Gelderland verder bouwen aan de organisatie en het aanbod van de Gelderland Academie. De Gelderland Academie versterkt de positie van raadsleden, statenleden, collegeleden en ambtenaren met meer kennis, vaardigheden en een sterker netwerk. Zo zijn zij beter toegerust om hun taken goed uit te kunnen voeren. Dit doen we door:

- het blijven ontwikkelen van een passend aanbod, samen met partners
- het organiseren van actuele en kosteloze bijeenkomsten in de regio
- het aanbieden van een platform voor het delen van ervaringen en best practices.

Handelen volgens uitvoeringsprogramma Interbestuurlijk Toezicht 2016-2019 Vertrouwen en verantwoorden.

Uitvoeren van onze toezichthoudende taak door:

- de uitvoering van wettelijke taken door lokale overheden te beoordelen. Hierbij hebben we aandacht voor een aantal actuele thema's zoals de uitgaven sociaal domein, digitalisering van het informatiebeheer en de toenemende invloed van samenwerkingsverbanden op de begroting van gemeenten.
- de beoordeling van de uitvoering van wettelijke taken tot een totaalbeeld te bundelen en met gemeenten te bespreken

Investeren in het transparanter maken van onze gegevens door:

- de informatie op onze website over het financieel toezicht op gemeenten regelmatig te vernieuwen
- trends en risico's in nieuwsbrieven te presenteren

Kennis delen en ondersteunen van lokale overheden door:

- gemeenten te helpen met onderzoek naar hun (toekomstige) financiën. Op die manier kunnen plannen om met andere gemeenten te gaan samenwerken of te fuseren, worden onderbouwd
- ontmoetingen te organiseren, bijvoorbeeld voor financiële medewerkers en controllers van lokale overheden

Vorbereiden van een nieuw uitvoeringsprogramma Interbestuurlijk Toezicht voor de komende bestuursperiode (2020-2023).

Het uitvoeringsprogramma zal aansluiten bij het landelijke traject Toezicht van de toekomst waarin door IPO samen met BZK en VNG een ambitieagenda is opgesteld. Deze landelijke ambities liggen op terrein van:

- transparantie
- uniformiteit
- risicogericht toezicht

Buitenlandse betrekkingen en lobby

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Door de inventarisatie van alle Europese projecten waar Gelderse partijen bij betrokken zijn, krijgen we beter inzicht in de mogelijkheden die samenwerking in Europa biedt voor de Gelderse samenleving. Met de opgedane kennis willen we heel gericht inspelen op deze kansen.

De programma's Interreg, EFRO en POP (2014-2020) zijn volop in uitvoering. Met Interreg en EFRO willen we innovatie, energietransitie en grensoverschrijdende samenwerking bevorderen. Met POP willen we doelen bij Landbouw, Natuur, Water en Krimp Achterhoek realiseren.

In 2018 is door de Europese Commissie een ontwerp MFK 2021-2027 gemaakt. In de budgetten voor de Europese programma's, die voor ons relevant zijn, zijn geen wezenlijke veranderingen aangebracht. Over dit ontwerp wordt nu met de lidstaten onderhandeld. In 2019 willen we onze lobby in Den Haag en Brussel richten op de uitvoerbaarheid van deze programma's. Met onze partners van de verschillende programma's wordt de inhoudelijke invulling

voorbereid.

In de Najaarsnota 2017 meldden we uw Staten dat er een risico bestaat dat de uitvoering van het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2020 (POP3) door de De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) niet gedekt kan worden door de beschikbaar gestelde middelen. Daarin gaven we aan u te informeren zodra er meer inzicht was en de uitkomsten van een op te starten verbetertraject bekend zijn. Inmiddels is in samenwerking met de RVO en de overige provincies een verbetertraject afgerond. Hierin zijn concrete verbetervoorstellen geïdentificeerd. Momenteel zijn wij in gesprek met de RVO over welke verbetervoorstellen uitgevoerd worden en wat de verwachte effecten op de uitvoeringskosten zijn. Zodra de omvang van het tekort duidelijk is zullen we uw Staten hierover informeren. Gesprekken met de RVO over kostenbeheersing zullen nodig blijven.

Gelderland maakt met zijn inwoners en bedrijven onderdeel uit van de nationale en Europese samenleving. De kansen die hieruit voortkomen, zijn van belang voor de Gelderse economie. We vinden het belangrijk een sterke positie binnen de Europese samenwerking te hebben: we willen actief mee blijven doen in Europese projecten en netwerken en zoeken samenwerking met een zestal Europese regio's. Bij 3 Europese regio's willen we de bestaande relatie (NRW, Lubelskie en Hauts-de-France) uitbouwen en bij 4 andere (Baskenland, Zuid-Denemarken, Vlaanderen en Lombardije) willen we werken aan een duurzame relatie.

We vinden het belangrijk een duurzame relatie met onze Duitse burens te hebben op politiek, bestuurlijk en ambtelijk niveau. Met de nieuwe regering in NRW en het Rijk willen we werken aan een governance structuur die het mogelijk maakt om grensgerelateerde maatschappelijke opgaven aan beide zijden van de grens op de goede manier te adresseren.

We willen een effectieve lobby in Den Haag (Rijk) en Brussel (Europese Commissie) en zetten blijvend in op onze lobby rondom het kabinetsbeleid.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Deelnemen aan verschillende interbestuurlijke werkgroepen waarin alle overheidspartners (Rijk, IPO, VNG, UvW) zijn vertegenwoordigd. Hierin worden afspraken gemaakt over de wijze waarop de programma's worden uitgevoerd en de wijze waarop de fondsen die daarbij horen, worden beheerd en gecontroleerd

Per programma de voorbereiding starten voor de komende uitvoeringsperiode. Daarbij worden de inhoudelijke accenten en kaders afgesproken waarvoor deze Europese fondsen kunnen worden ingezet.

Sneller en gericht de partijen, die actief zijn in de Europese samenwerking, mobiliseren om concrete projecten voor te bereiden die binnen de komende programma's kunnen worden gerealiseerd.

Voor het EFRO-programma worden de mogelijkheden voor het inrichten van een fonds onderzocht, waarmee we middelen revolverend in kunnen zetten. Als het onderzoek positief uitpakt, zijn we van plan dit fonds in 2019 in te richten.

Samenwerken met Europese partners aan de uitvoering van verschillende projecten zoals KISS-ME en CIRCE.

Deelnemen aan Europese netwerken zoals Vanguard, EGTC Rhine-Alpine, POLIS, AER, EU STEM-coalition en AEBR.

Met Noordrijn-Westfalen en Lubelskie verdergaan op de ingeslagen weg.

Uitbouwen van de samenwerking in Europees verband met Hauts-de-France.

Met Baskenland, Zuid-Denemarken, Vlaanderen en Lombardije de eerste stappen zetten naar een vruchtbare samenwerking.

Gelderland Europees op de kaart zetten als 'European Entrepreneurial Region'. Dit doen we door organisatie van uiteenlopende activiteiten, waaronder een evenement met internationale allure. Ook zal Gelderland tijdens uiteenlopende conferenties zichtbaar zijn als een van de meest ondernemende regio's van Europa.

Faciliteren van de samenwerking door onze provinciale vertegenwoordiging in Düsseldorf. Deze vertegenwoordiging hebben wij samen met de provincies

Limburg en Overijssel.

Via het Interreg VA-programma samenwerken aan ongeveer veertig projecten. Onder andere op het gebied van innovatie, energietransitie, mobiliteit, culturele uitwisseling, taalonderwijs en arbeidsmobiliteit.

Bundelen van kennis en ervaring over lobby in een klein team dat strategisch adviseert over onze lobby, de relevante netwerken in Den Haag en Brussel onderhoudt en de uitvoering van lobbyactiviteiten coördineert.

Weerbaarheid

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

We willen dat de weerbaarheid tegen criminaliteit groter wordt.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Aanpakken van de ondermijnende problematiek op vakantieparken in Gelderland met het project Ariadne. Hierbij werken we samen met de Gelderse gemeenten en de ministeries van BZK en J&V.

Maken van een Gelderlandbrede notitie Rode lijnen voortkomend uit alle Gelderse ondermijningsbeelden.

Samen met onze partners een veilig buitengebied (motie 18M58) creëren.

Verkennen van het thema criminaliteit op Gelderse bedrijventerreinen.

Ons richting Rijk hard te maken voor een landelijke financieel duurzame subsidieregeling voor de opruiming van drugsafval (motie 18M50).

Gebiedsagenda's

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Samen met het bedrijfsleven, onderwijs en andere overheden werken we aan onze zes gebiedsopgaven. Dit zijn maatschappelijke opgaven in de zes regio's van Gelderland. De opgaven verschillen per regio, maar concentreren zich allemaal op de economische kracht en het leefklimaat van de regio's. Deze zes gebiedsopgaven met hun focus zijn:

- de Achterhoek: smart werken en wonen
- de Gelderse Corridor: duurzame en slimme schakel in het internationaal logistiek netwerk
- de Veluwe: natuur en economie in balans
- Stedelijk netwerk Stedendriehoek: Cleantech
- Stedelijk netwerk Ede-Wageningen: Foodvalley
- Stedelijk netwerk Arnhem-Nijmegen: versterken economische kracht

Al onze lopende projecten zijn gericht op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit in Gelderland. Daarbij hebben we veel aandacht voor natuur, recreatieve voorzieningen en water. Ook in 2019 willen we vraagstukken gebiedsgericht en integraal aanpakken, samen met alle betrokken partijen.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Voor elke opgave hebben we samen met onze partners in de regio een gezamenlijke agenda opgesteld. Deze agenda voeren we via een investeringsprogramma uit.

Veluwekroon & Beleef het Apeldoorns Kanaal

- Realiseren van de projecten uit de uitvoeringsagenda 'Beleef het Apeldoorns Kanaal' en kansrijke initiatieven ontwikkelen tot projecten.
- begeleiden van de afronding van het uitvoeringsprogramma Hattemerpoort.

Park Lingezegen

- de basisuitrusting van Park Lingezegen is klaar. De partners van de Gemeenschappelijke Regeling Park Lingezegen zullen eind 2018 een besluit nemen over de doorontwikkeling en het onderhoud van Park Lingezegen. Dit betreft ook de nieuwe (uitvoerings)organisatie. De uitwerking van dit besluit zal in 2019 en verder zijn beslag krijgen
- verkopen van de laatste restgronden die in eigendom zijn van de provincie. Deze gronden hebben we aangekocht als dekking voor het aan het Park verstrekte investeringskrediet (PS2014-656). Na de verkoop kunnen we het investeringskrediet afwickelen.

2| Duurzaam

Energietransitie

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

We willen samen met onze partners van het Gelders Energie Akkoord (GEA) een bijdrage leveren aan een schoon en gezond Gelderland. We willen vaart maken met de realisatie van onze klimaatambities. Naast het reguliere provinciale beleid, zetten we daarom komend jaar in op het tot stand komen van de Regionale Energiestrategieën. Daarnaast geven we invulling aan het door uw Staten aangenomen Initiatiefvoorstel Klimaat (PS2018-39) en uw motie 18M38 Langjarig investeren in Klimaat, waarin uw Staten langjarig middelen beschikbaar stellen voor de klimaataanpak. Een energieneutraal Gelderland in 2050 is het doel. De subdoelen zijn:

- energietransitie in de gebouwde omgeving
- energie en bedrijven
- energie en ruimte
- voorbeeldige overheid
- energie en mobiliteit
- procesondersteuning en ondersteuning businesscases.

Energietransitie in de gebouwde omgeving

In 2019 willen we de uitvoering van de Versnellingsimpuls Energietransitie in de gebouwde omgeving (PS2017-771) doorzetten met een sterke focus op aardgasvrije wijken. We vinden het belangrijk procesondersteuning te blijven bieden aan Wijken van de Toekomst, energieloketten en VvE's die willen verduurzamen.

Om de realisatie van plannen te versnellen, willen we middelen beschikbaar stellen voor investeringen in fysieke maatregelen. Om de eerste wijken vlot over de drempel te helpen, massa te maken en zo de kosten omlaag te brengen, zetten we in op een langjarige investeringssubsidie Wijk van de Toekomst. Deze subsidie is in lijn met motie 18M38 Langjarig investeren in klimaat, langjarig en heeft als doel: schaalsprong in het aantal wijken, innovatie en kostenreductie. Om de transitie voor particuliere woningeigenaren betaalbaar te houden, vinden we het belangrijk om samen met gemeenten te investeren in het Stimuleringsfonds Energietransitie gebouwde omgeving & Asbestsanering. In de Try-out Financiële arrangementen willen we nieuwe instrumenten

voor de financiering van energiemaatregelen ontwikkelen en in de praktijk testen.

Energie en bedrijven

In 2019 willen we bereiken dat Gelderse bedrijven en instellingen meer ruimte krijgen én pakken om hun bijdrage te leveren aan een energie- en klimaatneutraal Gelderland. We vinden het belangrijk door te gaan met het aanmoedigen van energiebesparing en duurzame opwekking bij bedrijven, instellingen en bedrijventerreinen. Ook willen wij de gemeenten blijven ondersteunen in toezicht en handhaving op energiebesparende maatregelen bij bedrijven en instellingen. Daarnaast vinden wij het belangrijk om producten met biomassa meer te stimuleren. Duurzame biomassa is een hoofdingrediënt voor de toekomstige circulaire economie, die draait op hernieuwbare energie en biobased grondstoffen. We willen daarbij bio-energie hand in hand laten gaan met een zo hoogwaardig mogelijk inzet van alle componenten van biomassa. Ook willen we met een meer gerichte aanpak waterstof een prominente plek geven op de Gelderse innovatieagenda.

Energie en ruimte

Samen met regio's en waterschappen willen we aan de slag met de Regionale Energiestrategieën, de programmatische aanpak van de energietransitie gericht op realisatie van de doelen van 2030. We vinden het belangrijk dat we de Regionale Energiestrategieën samen met onze partners uit het bedrijfsleven en onderwijs, inwoners en intermediaire organisaties opstellen en uitvoeren. Tegelijkertijd willen we op kortere termijn meewerken aan de realisatie van duurzame energie uit zon, wind, biomassa en waterkracht.

Voorbeeldige overheid

Binnen het GEA willen we samen met de Gelderse gemeenten werken aan onze voorbeeldrol.

Energie en mobiliteit

In aansluiting op het Koersdocument Duurzame mobiliteit (PS2018-470) willen we zorgen voor een dekkend netwerk van laad- en tankinfrastructuur voor duurzame energiedragers. Daarnaast streven we naar een betere bekendheid met duurzame mobiliteit bij burgers, werknemers en werkgevers, een groter aanbod van elektrische deelvoertuigen en een versnelling van de ontwikkeling van energieneutraal vrachtvervoer.

Procesondersteuning en ondersteuning businesscases

Samen met het secretariaat van het GEA willen we werken aan verdere professionalisering van samenwerking en financiële instrumenten. We willen de financiële relaties met organisaties die werken aan energietransitie, cleantech innovatie of duurzame mobiliteit behouden, zoals Stichting Kiemt, OostNL, het Innovatie- en Energiefonds (IEG) en het Clean Mobility Centrum (CMC). We vinden het belangrijk dat ook komend jaar het financiële instrument Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) voor energieprojecten beschikbaar is.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?
<i>Energietransitie in de gebouwde omgeving</i>
Samen met onze partners in het GEA het programma Wijk van de Toekomst ontwikkelen. We zetten in op projectmanagement, procesbegeleiding en ontwikkeling van een leertraject gericht op het maken van transitieplan op wijkniveau voor veertig wijken van de toekomst.
De verduurzaming van woningen van Verenigingen van Eigenaren (VvE) stimuleren. We stellen subsidie beschikbaar voor energiescans en de begeleiding van VvE's naar besluitvorming over Nul-op-de-meter-renovatie (NoM), en we zijn opdrachtgever van het Energieloket Gelderse VvE's dat VvE's actief informeert en adviseert over de verduurzaming van hun woningen.
Ondersteunen van de energieloketten met subsidie en faciliteren van de voortgaande professionalisering van energieloketten en energiecoöperaties in Gelderland.
Samen met gemeente Wageningen, Arnhem en Nijmegen de mogelijkheden onderzoeken om open warmtenetten te ontwikkelen.
Samen met gemeenten een Stimuleringsfonds Energietransitie gebouwde omgeving & Asbestsanering opzetten. Dit is een revolverend fonds van waaruit leningen worden verstrekt aan particuliere woningeigenaren en VvE's voor het uitvoeren van energiemaatregelen. Daarnaast worden leningen verstrekt aan particulieren, bedrijven en agrariërs voor de sanering van asbestdaken in combinatie met isolatie en de installatie van zonnepanelen. Het fondsbeheer gebeurt door Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVn).

Een investeringssubsidie Wijk van de Toekomst beschikbaar stellen om in de pioniersfase de onrendabele top te financieren en daarmee een belemmering weg te nemen voor fysieke investeringen in het aardgasvrij maken van wijken. De subsidie is prestatiegebonden en analoog aan de Proeftuinen aardgasvrije wijken van het ministerie van BZK. Hoe de prestatie technisch, organisatorisch en financieel wordt bereikt en hoe bewonersparticipatie wordt vormgegeven is aan de gemeenten en partijen in de wijk. De gemeenten houden regie op de uitvoering. De subsidie geeft een impuls aan samenwerking van partners op wijkniveau, de ontwikkeling van financiële arrangementen en stimuleert investeringen door particuliere woningeigenaren, VvE's en woningcorporaties. Zij worden uitgedaagd tot samenwerking, met een trekkersrol voor de woningcorporaties

Samen met de gemeenten in de Try-out Financiële arrangementen werken aan de ontwikkeling van Energy Service Company (ESCo) en vormen van objectgebonden financiering.

Samenwerken met de Gelderse woningcorporaties. Op strategisch niveau gaan we in gesprek aan de Groene Tafel. Op operationeel niveau stimuleren we de woningcorporaties om een trekkersrol te pakken binnen het proces Wijk van de Toekomst en ondersteunen we de uitvoering van het innovatiespoor.

Energie en bedrijven

Energiebesparing en opwekking van duurzame energie aantrekkelijker maken voor bedrijven en instellingen. , via de subsidieregeling Stimulering energiebesparing bij bedrijven en instellingen (wortel). De energiescans verplichten tot uitvoering van minimaal de wettelijk verplichte maatregelen. De scans brengen ook meer mogelijkheden per bedrijf en samenwerking tussen bedrijven in beeld, waardoor hogere ambities worden gestimuleerd.

Stimuleren van gemeenten om te investeren in de uitvoering van energiecontroles bij bedrijven en instellingen door de omgevingsdienst, via de subsidieregeling Toezicht en handhaving energiebesparing bedrijven en instellingen. Doelstelling is om bij alle gemeenten minimaal 20% van de Wm-plichtige bedrijven in 3 jaar tijd te controleren. Tot en met 2019 ondersteunen wij de gemeenten, vanaf 2020 moeten gemeenten het zelf financieren

De verduurzaming van bedrijventerreinen (van de toekomst) stimuleren.

Met name de aanvragers met een gebiedsgerichte aanpak (bedrijventerreinen, winkelcentra) hebben een collectieve aanpak in hun plannen opgenomen, als een vervolg op de scans uit de wortelsubsidie. We verkennen op welke wijze we deze collectieve aanpakken kunnen ondersteunen.

Groepen regionale koplopers van energieverbruikers die te groot zijn voor het mkb maar te klein voor de zware industrie, begeleiden om meer en sneller energie te besparen. De pilot Koplopersproject in Apeldoorn en Epe vertalen we naar andere regio's.

Ondersteunen van de verduurzaming van de belangrijkste industrieën in Gelderland (papier- en karton, keramisch, metaal, en voedingsmiddelen). Deze bedrijven vallen veelal onder landelijke regelingen als Meerjarenaafspraken Energie-efficiency (MJA 3/MEE) en Europese CO₂-emissiehandel (ETS). Daardoor hebben zij hun energieverbruik en mogelijke maatregelen goed in beeld. Bij deze bedrijven kijken we naar technische innovaties, uitwisseling van restwarmte en -koude en goede voorbeelden van onder andere ISO 50001-gecertificeerde bedrijven. Dit doen we om tot een gezamenlijk investeringsagenda per branche te komen. Dit houdt verband met de brief van Minister Wiebes aan ruim 200 bedrijven om uiterlijk in 2022 van laagcalorisch aardgas af te stappen.

Het bedrijfsleven ondersteunen in de ketenontwikkeling voor de inzet van alle componenten van biomassa (totaalverwaarding) op een zo hoogwaardig mogelijke manier (cascadering). We richten ons daarbij op bioraffinage van vezelrijke gewassen, mest en slib/afvalwater naast zij- en reststromen voor bio-energie/biobrandstof en meststof.

Onderzoeken van de wenselijkheid van een instrumentarium sturend op reductie van CO₂-emissie. Enerzijds voor het uitrollen van marktrijpe innovaties in bio-energie en biobasedtoepassingen. Anderzijds voor het winnen van grondstoffen uit biomassa, naast de energetische inzet.

Ondersteunen van onze partners van de GEA-tafel Biomassa

in hun projecten op volledige verwaarding van vezelrijke biomassa, mestvergisting en -verwaarding, biomassa als warmtebron voor de gebouwde omgeving, regionale Community of Practice in Noord-Veluwe en andere projecten.

Actief deelnemen aan het in 2018 gestarte samenwerkingsverband met logistieke bedrijven en biomassa-aanbieders om kansen te identificeren en te verzilveren voor de productie en afzet van bio-LNG in Gelderland (als onderdeel van het Koersdocument Duurzame Mobiliteit (PS2018-470)).

Verkennen van de overstap van aardgas naar biogas in de procesindustrie.

Een integrale vertaling maken van de rol van de provincie (met betrekking tot de realisatie van mestvergistings- en verwerkingsbedrijven) naar beleid en instrumenten voor eventuele sturing op capaciteit en locatiekeuze.

Samen met RVO en andere partners een website Wegwijzer Biobased Gelderland ontwikkelen voor gemeenten en bedrijven. De wegwijzer toont objectieve informatie en praktijkervaringen over de (mogelijke) inzet van biomassa voor energie en als biobased grondstof.

De Wegwijzer zal ook een belangrijke informatiebron zijn voor maatschappelijke organisaties en de politiek in Gelderland.

Provinciale en Europese middelen (IEG, EFRO) inzetten voor het stimuleren van innovatie.

Innovatie aanmoedigen bij bedrijven in cleantech, biobased en circulaire economie: Stichting Kiemt, Oost NL en Clean Mobility Center (CMC).

De ontwikkeling en marktintroductie van waterstoftechnologie, inclusief de benodigde infrastructuur, stimuleren.

Experimenteerruimte, proeftuinen en facility sharing voor duurzame innovaties organiseren.

Energie en ruimte

De ontwikkeling van zonprojecten stimuleren door onder andere initiatiefnemers te informeren over kansen en mogelijkheden.

Financiële ondersteuning en procesbegeleiding aan gemeenten en burgercoöperaties bieden voor windenergieprojecten die nodig zijn voor onze taakstelling voor 2020 én daarna.

Inpassingsplannen opstellen voor windenergieprojecten.

Projecten ondersteunen, bijvoorbeeld via de GEA-tafels Zon, Wind en Waterkracht.

Procesondersteuning bieden om te komen tot projecten op het gebied van biomassa en organiseren bijeenkomsten voor het netwerk.

Cofinancieren van het onderzoek bij Parenco naar de potentie voor ultradiepe geothermie.

De landelijke, in het kader van het Klimaatakkoord gemaakte, afspraken vertalen naar inzet vanuit de Gelderse regio's.

Actief samenwerken met de regio's aan het opstellen van de Regionale Energiestrategieën, met als deadline een aanbod in juni 2019 voor warmte en grootschalige opwek in 2030. We zoeken daarbij samen met gemeenten naar een zo goed mogelijke ruimtelijke uitwerking.

Samenwerken met de gemeenten en regio's aan het opzetten van een goede werkstructuur voor de Regionale Energiestrategieën.

Parallel aan het traject van de Regionale Energiestrategieën in gesprek gaan met gemeenten over de realisatie van grootschalige energieprojecten langs hoofd- en regionale corridors, om te komen tot ruimtelijk verantwoorde en snel realiseerbare energieprojecten (eigendomssituatie van overheden langs infrastructuur maximaal benutten).

De regio's onder voorwaarden ondersteuning bieden. De organisatie en uitvoering van ruimte en participatieateliers aanbieden en samen met de regio's uitvoeren. Helpen bij de monitoring van de regionale energie-inspanningen.

De regio's ondersteunen met menskracht (1 fte per regio, op basis van maatwerk in te vullen)

Het bruikbare aanbod aan warmte in iedere regio inventariseren.

Kennisbijeenkomsten organiseren binnen de GEA -tafel Voorbeeldige overheid over onderwerpen die binnen de gemeenten als waardevol worden beschouwd om in gezamenlijkheid verder te ontwikkelen. Dan gaat het om de onderwerpen CO2-prestatieladder en duurzaam inkopen.

Als organisatie zelf werken aan de voorbeeldrol. Zie hiervoor het hoofdstuk Duurzaamheid in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Energie en mobiliteit

Inzetten op het verduurzamen van mobiliteit door samen met partners projecten uit te voeren op het gebied van laad- en tankinfrastructuur, kennisuitwisseling en innovatie. Hierbij is het koersdocument Duurzame mobiliteit (PS2018-470) van belang.

Een dekkend netwerk realiseren van snellaadinfrastructuur langs provinciale wegen in het kader van motie 18M38.

Versneld vergroten van het aanbod van elektrische deelaautos in het kader van motie 18M38.

Laden bij de werkgever stimuleren en de werkgeversaanpak uitbreiden met CO2-reductiedoelstellingen.

Het innovatieprogramma Slim Laden opstarten met provincie Overijssel en de netwerkbedrijven, om de ontwikkeling van kennis en innovaties rond slim laden te versnellen.

De bekendheid van elektrisch rijden vergroten bij burgers door de informatievoorziening bij energieloketten uit te breiden.

Stimuleren van de overgang naar batterij-elektrisch en waterstof-elektrisch zwaar vrachtvervoer en/of Bio-LNG.

Procesondersteuning en ondersteuning businesscases

Blijven versterken van interne processen gericht op de uitvoering van grootschalige projecten. Daarbij kijken we ook naar de beschikbare instrumenten en hoe we die verder kunnen toepassen en ontwikkelen.

De inzet van Stichting Kiemt ter versterking van de sector Cleantech & Energy blijven ondersteunen.

Stimuleren innovatie (ook door inzet Europese middelen via EFRO).

Financieel instrumentarium ontwikkelen binnen wensen en mogelijkheden, onder andere uit ons GEA-netwerk.

Verkennen of de investeringen vanuit het Energiefonds ook kunnen worden toegepast op energiebesparing en de inzet van duurzame energie. Dit naar aanleiding van de evaluatie van het Topfonds Gelderland in 2018/2019 met daarbinnen het IEG voor innovatie en energieprojecten. Dan gaat het onder andere om het investeren in ESCo's.

Beschikbaar maken van De Groeiversneller Energie met de kennisvouchers en procesbegeleiding door Oost NL.

Ontwikkelen van financiële arrangementen voor energietransitie in de gebouwde omgeving.

Samen met onze partners in de stuurgroep GEA afspraken maken over de inzet van capaciteit en financiën voor de invulling van het algemene secretariaat en het secretariaat van de tafels. Bijvoorbeeld over voortgangsgesprekken, rollen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en financieringsvormen.

Klimaatadaptatie

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

In de primaire Begroting 2019 bestond dit thema nog niet

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

In de primaire Begroting 2019 bestond dit thema nog niet

Water

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Voor verbreding van het project Lange Termijn Ambitie Rivieren (LTAR) werken we in 2019 samen met andere overheden aan het programma Integraal Riviermanagement. In dat programma krijgen, naast dijkversterking en rivierverruiming, ook thema's als scheepvaart, natuur, bodemligging en buitendijks versterken een plek. Hoogwaterveiligheid is een belangrijke factor in het vestigingsklimaat, zeker in het rivierengebied.

We willen de waterfuncties (bijvoorbeeld landbouw, natuur of stedelijk water) op orde krijgen. Daarvoor werken we samen met de Gelderse

waterschappen. In 2019 besteden we extra aandacht aan de effecten van klimaatverandering (klimaatadaptatie). Voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) actualiseren we de doelstellingen.

Voor het thema Grondwater staat in 2019 vooral bescherming van de drinkwatervoorziening centraal. Samen met Vitens willen we bepalen wat de waterreserve voor de drinkwatervoorziening in 2040 moet zijn en hoe we deze kunnen invullen.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Hoogwaterveiligheid

Samen met het Rijk, waterschappen en gemeenten werken aan het programma Integraal Riviermanagement. Dit programma draagt bij aan een duurzame waterveiligheid, een hogere ruimtelijke kwaliteit en aan andere opgaven, zoals natuurontwikkeling, scheepvaart en bodemligging. We zetten in op behoud én verhoging van de ruimtelijke kwaliteit in het rivierengebied

Stimuleren van en investeren in advies, kaarten en beelden van ruimtelijke kwaliteit. Deze vormen een leidraad bij het werken aan hoogwaterveiligheid.

Initiatief nemen of aansluiten bij initiatieven om gebiedsontwikkelingen die gerelateerd zijn aan rivierverruiming en dijkversterkingen, te onderzoeken en/of te verkennen.

Invulling geven aan onze goedkeuringsbevoegdheid bij de dijkversterking van primaire keringen. Ook zijn we mede-ontwikkelaar van deze projecten, vooral op het gebied van meekoppelkansen en ruimtelijke kwaliteit. Samen met de waterschappen bekijken we welke gebiedsontwikkelingen en ruimtelijke inpassingen we kunnen verwachten bij dijkversterkingen die binnenkort starten.

Verder werken aan de uitvoeringsagenda behorend bij de Visie op Regionale Waterkeringen 2016. We richten ons op de verkenning van de te nemen maatregelen bij de kering rond Tuindorp.

Samen met de waterschappen Rijn en IJssel en Rivierenland investeren in de samenwerking met Duitsland/Noordrijn-Westfalen.

Dit doen we met name via de Duits-Nederlandse werkgroep Hoogwater Rijn. Na afronding van ons gezamenlijke project Risico-analyse Grensoverschrijdende Dijkkringen presenteren we de resultaten tijdens een Hoogwaterconferentie. Dit vormt ook de basis voor de op te stellen en te tekenen nieuwe Gemeenschappelijke Verklaring.

Afronden van de laatste onderdelen van het programma WaalWeelde. In overleg met de betrokken partijen langs de Waal, kijken we of WaalWeelde een tweede fase kan ingaan en zo ja, hoe we dat kunnen vormgeven in relatie tot het programma Integraal Riviermanagement.

Regionaal waterbeheer en klimaatadaptatie

Uitvoeren van de samenwerkingsovereenkomsten met de waterschappen uit 2015, waarin vooral waterdoelen voor natuur staan. Hiervoor zetten we onder andere Europese POP-middelen in.

Vorbereiden van een Regionaal Waterprogramma ter uitwerking van de nieuwe Omgevingsvisie en verdergaan met de implementatie van de Omgevingswet.

Uitwerken Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.

Kader Richtlijn Water (KRW) en waterbeschikbaarheid

Zorgen dat er gebiedsprocessen plaatsvinden die leiden tot een voorstel voor een maatregelpakket voor de KRW-grondwaterlichamen (voor de derde KRW-periode 2021-2027).

Betrokken zijn bij de gebiedsprocessen die de waterschappen met stakeholders organiseren. Deze processen moeten leiden tot een voorstel voor doelen en maatregelen voor de KRW-oppervlaktewaterlichamen (voor de derde KRW-periode 2021-2027).

Het onderwerp waterbeschikbaarheid bij onze partners promoten en zorgen dat er op dit thema acties plaatsvinden.

Grondwater

Doorgaan met het onderzoek naar welke gebieden in Gelderland geschikt zijn als toekomstige voorraad voor de drinkwatervoorziening.

Samen met Vitens onderzoeken welke maatregelen voortvloeien uit de gebiedsdossiers die in 2018 zijn opgesteld.
Afspraken maken met gemeenten over de implementatie van de instructieregels over grondwaterbescherming, die in onze verordening staan.
Samen met Vitens en LTO invulling geven aan het zesde actieprogramma Nitraatrichtlijn, om de nitraatbelasting in vier grondwaterbeschermings-gebieden terug te dringen.
Benodigde acties rondom particuliere grondwaterwinningen voor menselijke consumptie, vastleggen in de Waterwetvergunningen.

Gebiedsagenda Cleantech

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

We willen het Uitvoerings- en investeringsprogramma Cleantech regio (PS2018-829) uitvoeren.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Cleantech A1-zone als zogenaamde 'special'

Ontwikkelen van energieke landschappen als locaties voor de productie van hernieuwbare energie. Daarbij zetten we in op het verlagen van drempels om initiatieven voor deze productielocaties van de grond te krijgen. Dit is een onderdeel van het programma A1-zone, ook beschreven in het Uitvoerings- en investeringsprogramma Cleantech regio (PS2018-829).

Realiseren van een elektrische infrastructuur voor grootschalige productielocaties van hernieuwbare energie. Zo kunnen initiatiefnemers (bijvoorbeeld van

zonneparken) haalbare businesscases voor de opwekking van duurzame energie maken en uitvoeren.

Versnelling energietransitie gebouwde omgeving

Versneld realiseren van energieneutrale woningen, gasloos bouwen en bestaande woningen van het gasnet afkoppelen. We letten daarbij extra op het betrekken van burgers en burgercollectieven.

Voortzetten van de lopende projecten Transform, Woningabonnement en Wijken van de Toekomst.

Slimme en schone mobiliteit

Maatregelen nemen en afspraken maken met bedrijven en overheden om het fietsgebruik te faciliteren en te vergroten.

Stimuleren van het gebruik van waterstofauto's en -bestelbussen door bedrijven. Zowel door inrichting van (tijdelijke) tankvoorzieningen als door het stimuleren van de aankoop van waterstofvoertuigen.

3| Natuur en cultuur

Recreatie en toerisme

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

In 2019 willen we de kwaliteit van het toeristische en recreatieve aanbod in Gelderland op een duurzame manier versterken. Zo stimuleren we de ontwikkeling van kwaliteit, innovatie, producten en arrangementen in Gelderland. Dit zorgt ervoor dat Gelderlanders en bezoekers nog meer kunnen genieten van de mooie Gelderse streken.

In 2019 gaan we door met de uitvoering van de agenda Beleef het in Gelderland. Duurzame ontwikkelingen in de sector krijgen met de uitvoering van de agenda een impuls vanuit 3 sporen:

- bekend maken (promotie en marketing)
- aanbod verbeteren (routestructuren, kwaliteit verbeteren, Vitale Vakantieparken Veluwe)
- producten en arrangementen innoveren, door samenwerking langs thematische, landelijke verhaallijnen (onder meer: Herinnering, Hanze, Kastelen) en langs de provinciale verhaallijn Water.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Herijken toeristische campagne Gelderland levert je mooie streken.

Verbeteren van het kwalitatieve aanbod aan toeristische producten en arrangementen door het inzetten van marketingintelligentie.

De landelijke toeristische verhaallijnen zoals Hanze, Kastelen en Herinnering benutten om producten, arrangementen en innovaties in de sector te vernieuwen. Naast de landelijke verhaallijn voegen we de provinciale verhaallijn 'Water' toe.

Kennis- en netwerkbijeenkomsten en workshops organiseren over bijvoorbeeld duurzaam toerisme, marketing intelligentie en het uitwisselen van kennis en ervaringen van ondernemers.

De oogst van de Global Green Destinations Days 2018 (internationaal congres over duurzaam toerisme) vertalen naar kansen voor gebieden.

Ontwikkelbedrijf Vitale Vakantieparken Veluwe opzetten.

Uitwisselen ervaringen rondom Vitale Vakantieparken Veluwe met kwaliteitsteams in diverse streken.

Vier 'thematafels' inrichten om uitvoeringsplannen verder uit te werken. Wij geven deze tafels een opdracht om met voorstellen te komen die gedragen en relevant zijn vanuit diverse ondernemers, overheden en organisaties voor een streek, regio of provincie als geheel. Aansluitend bij de koers. Waarvoor eigenaarschap wordt ervaren en gedragen door partijen zelf. De vier tafels zijn:

- tafel 1: marketing en promotie => intelligentie vergroten
- tafel 2: Gelderland als duurzame provincie => waar is ambitie en hoe kunnen we daar komen met de mogelijkheden die bijvoorbeeld Green Destinations biedt
- tafel 3: routevoorzieningen in integrale aanpak (per streek)
- tafel 4: kwaliteitsverbetering & innovatie in samenhang met verhaallijnen.

Cultuur en erfgoed

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Cultuur maken en beleven

Een sterk en levendig cultureel klimaat draagt bij aan een aantrekkelijk Gelderland. We vinden het belangrijk dat steeds meer mensen kunnen kijken naar en genieten van cultuur. We willen dat talent zich kan ontwikkelen. Belangrijke voorzieningen voor cultureel aanbod, zoals muziek, theater, dans, film, beeldende kunst en bibliotheekwerk, kunnen rekenen op onze steun. We dragen bij aan kwaliteit en blijven een divers aanbod aan projecten en activiteiten subsidiëren en steunen.

Samen met de provincie Overijssel bevorderen we de samenwerking in Oost-Nederland en versterken we het culturele klimaat. We sluiten aan op de ontwikkeling van meer regionale samenwerking en zijn nauw betrokken bij het opstellen van de profielen voor de stedelijke regio's, zoals die door het Rijk zijn ingezet.

Met Het Muziekhuis van het Oosten hebben Het Gelders Orkest en het Orkest van het Oosten een plan opgesteld voor een nieuwe symfonische voorziening voor héél Oost-Nederland. Een voorziening die voorziet in het traditionele symfonische aanbod, maar juist ook inzet op ontwikkeling, aansluiting bij lokale initiatieven, talentontwikkeling en cultuureducatie en –participatie. Samen met de provincie Overijssel ondersteunen we deze nieuwe voorziening.

De maatschappelijke gevolgen en de individuele impact op wonen, werken en gezondheid van laaggeletterdheid worden steeds duidelijker. Ongeveer 10% van de autochtone volwassenen is laaggeletterd. Het voorkomen en bestrijden van laaggeletterdheid heeft dan ook onze nadrukkelijke aandacht.

De verschillende en grote gevolgen van laaggeletterdheid maken het oplossen van deze problematiek complex. Het tegengaan van laaggeletterdheid overstijgt de bibliotheeksector. In de uitvoering van het Gelders Plan van aanpak Bibliotheken en Laaggeletterdheid wordt dan ook gezocht naar samenwerking met andere partijen zoals het onderwijs.

Samen met de gemeente Arnhem hebben wij een analyse gemaakt van de beeldende kunstsector in Gelderland. We willen verder onderzoeken hoe we de sector kunnen versterken, samenhang kunnen vergroten en kwaliteit van beeldende kunst, mode en vormgeving zichtbaar kunnen maken. De conclusies en

aanbevelingen uit de analyse nemen we mee in de ontwikkeling van een aanpak. De sector willen we hierbij betrekken.

Erfgoed ontwikkelen en beleven

Samen met het Rijk, gemeenten en de sector bevorderen we de instandhouding, beleefbaarheid en het gebruik van (grote) erfgoedmonumenten. Duurzaamheid heeft hierbij onze bijzondere aandacht. We sluiten aan bij ontwikkelingen en projecten vanuit onder andere de gebiedsopgaven en SteenGoed Benutten en werken samen met partners in en buiten Gelderland. Bijvoorbeeld het Interreg-project Innocastle, waarin de vraag centraal staat hoe overheden het beste om kunnen gaan met monumentale collecties van kastelen, buitenplaatsen en landgoederen. De UNESCO-werelderfgoednominaties voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Romeinse Limes zijn een ander goed voorbeeld van onze samenwerking over de grens.

De wettelijke provinciale taak om bodemvondsten te bewaren, beheren en ontsluiten is uitbesteed aan het Museum Valkhof-Kam. Op basis van de pilot werkvoorraad conservering en registratie archeologie maken we plannen voor het vervolg van de werkzaamheden. Met deze plannen komen wij in 2019 bij u terug.

Binnen de subsidieregelingen voor erfgoed is er oog voor duurzaamheid en dragen we bij aan de financiering van restauratie in combinatie met duurzaamheidsmaatregelen. Op initiatief van de provincie brengt het project Karakteristiek en Duurzaam Erfgoed Gelderland (KaDEr) theorie en praktijk samen. Het project is een samenwerking tussen praktijkorganisaties, gemeenten en kennisinstellingen, met name de TU-Delft. We ondersteunen de Living labs die praktijk- en experimenteerruimte bieden en bijdragen aan de ontwikkeling van kennis over en ervaring met duurzaamheid.

De Gelderse historische kerken vormen een belangrijk onderdeel van ons erfgoed. Vanuit het programma Cultuur en Erfgoed schenken wij hier aandacht aan via de Regeling Functioneel gebruik Erfgoed, met een subsidie aan de Stichting Oude Gelderse Kerken (SOGK) en binnen KaDEr. Tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota 2018 verzochten uw Staten om een visie op religieus erfgoed (motie 18M51). Om hier invulling aan te geven sluiten we aan op de investeringen van het Rijk in integrale kerkenvisies op lokaal niveau en nemen we mee wat we binnen Cultuur en Erfgoed aan religieus erfgoed doen. Bij het ontwikkelen van de visie willen wij partners als het SOGK nauw betrekken. We verwachten de visie voor de zomer van 2019 aan uw Staten te kunnen voorleggen.

Beleef het zelf

Wij willen actieve deelname aan cultuur en erfgoed stimuleren en nieuwe mogelijkheden hiervoor benutten. We vinden het belangrijk dat kinderen zo vroeg mogelijk kennis maken met cultuur en erfgoed. Onder andere door onze steun aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur.

Voor het structureel verankeren van cultuureducatie in het onderwijsprogramma voeren wij het provinciale programma Cultuureducatie Met Kwaliteit uit en sluiten we aan op actuele ontwikkelingen in cultuureducatie ook voor aansluiting op buitenschools aanbod. De provincie heeft het samenwerkingsconvenant muziekonderwijs in de regio De Liemers dan ook mede ondertekend. Dit convenant versterkt de ambities van de provinciale programma's Cultuureducatie met Kwaliteit en Méér Muziek in de Klas en het draagt bij aan talentontwikkeling en participatie, waar wij ons als provincie sterk voor maken.

Beeldcultuur wordt steeds dominanter in onze samenleving en het kijkgedrag verandert. Jongeren lopen hierin voorop. De behoefte en urgentie om filmeducatie en mediawijsheid in het onderwijsprogramma te verankeren, groeit. Met een filmeducatiehub willen we hier aan bijdragen.

Het verhaal van Gelderland

We willen de geschiedenis van onze provincie in beeld brengen en deze zichtbaar en beleefbaar maken. Musea, historische verenigingen, wetenschappelijk onderzoek en de leerstoel Gelderse Geschiedenis bij de Radboud Universiteit dragen hier aan bij. Met verschillende regelingen houden we oog voor kleine en grote musea en initiatieven en stimuleren we samenwerking met andere partijen en elkaar om zo zoveel mogelijk bezoekers te bereiken. Met nieuwe middelen als de digitale Collectie Gelderland willen we het publieksbereik verder vergroten. Tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota 2018 gaven uw Staten ons de opdracht om een boek, Het Verhaal van Gelderland, te realiseren. Met dit boek kunnen we de zichtbaarheid en beleefbaarheid van de Gelderse historie verder vergroten.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Cultuur maken en beleven

Zoveel mogelijk verschillende soorten cultuur stimuleren. Daarbij hebben we oog voor landelijke instellingen en voor kleine, innovatieve of nieuwe initiatieven.

Ondersteunen van een aantal culturele organisaties met een meerjarige subsidie omdat ze een belangrijke voorziening zijn voor cultureel aanbod als muziek, theater, dans, film, beeldende kunst en bibliotheekwerk.

Ondersteunen van talenten bij hun ontwikkeling en gesprekken voeren met aanvragers van projecten.

De sector ondersteunen met subsidies en financiële instrumenten als matchfunding, cultuurleningen en sponsoring.

Verder onderzoeken van de mogelijkheden om de kwaliteit, de samenhang en het aantal subsidieaanvragen voor beeldende kunst, mode en vormgeving te vergroten.

Ondersteunen van het bibliotheekwerk.

Helpen van de Gelderse bibliotheeksector bij de bestrijding van laaggeletterdheid, innovaties en het innemen van een maatschappelijke spilfunctie. Een subsidiegrondslag voor de projecten die in dit kader worden uitgevoerd, is in deze Begroting opgenomen.

Een provinciebrede campagne voeren om het bewustzijn van laaggeletterdheid te vergroten en laaggeletterden te bewegen trainingen en opleiding te volgen. De campagne loopt tot en met 2020 en sluit aan op ontwikkelingen en projecten in de provincie.

Omroep Gelderland ondersteunen om de regionale identiteit en de lokale journalistiek in Gelderland te versterken.

(Financieel) ondersteunen van het plan Het Muziekhuis van Oosten voor een nieuwe symfonische voorziening voor heel Oost-Nederland. Een subsidiegrondslag hiervoor is in deze Begroting opgenomen.

Ondersteunen van de samenwerking in de sector en aansluiten op de ontwikkeling van een meer regionale samenwerking.

Samen met het Rijk en Oost-Nederland voorbereiden van de nieuwe cultuurperiode 2021-2024. We besteden daarbij aandacht aan de rol die de verschillende overheden hebben in het behoud en versterken van cultuur in Oost-Nederland en ondersteunen steden bij de ontwikkeling van profielen voor de stedelijke regio's, zoals die door het Rijk zijn ingezet.

Erfgoed ontwikkelen en beleven

Samen met eigenaren, gemeenten en het Rijk kijken wat er nodig is om ons erfgoed te behouden.

Samen met het Rijk ondersteunen en bevorderen van de instandhouding, beleefbaarheid en het gebruik van grote erfgoedmonumenten.
Via het Nationaal Restauratie Fonds leningen verstrekken voor restauratie van monumenten.
Ondersteunen van onderzoek en experimenten gericht op duurzaamheid en kennisontwikkeling in de erfgoedsector.
Samenwerking in de erfgoedsector bevorderen, bijvoorbeeld door het ondersteunen van de erfgoedalliantie, een samenwerking van kennis- en ondersteuningsinstellingen.
Samen met de partners geven we vorm aan een werkwijze voor het Gelders kerkelijk erfgoed.
Bevorderen van de instandhouding, beleefbaarheid en het gebruik van monumentaal en kerkelijk erfgoed
Samen met de partners ontwikkelen van een visie over hoe we met kerkelijk erfgoed om willen gaan
Restaureren en renoveren van het monumentale pand Museum Kam (provinciaal eigendom). In 2019 start de aanbesteding van de restauratie.
Continueren van de regionale samenwerking binnen het Pact van Loevestein en de liniebrede samenwerking met de provincies Utrecht, Noord-Holland en Noord-Brabant voor de UNESCO-nominatie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.
Continueren van de samenwerking met het Rijk, de provincies Utrecht, Zuid-Holland, gemeenten en de Duitse partners Noordrijn-Westfalen en Rijnland-Paltz voor de UNESCO-nominatie van de Romeinse Limes.
Bijdragen aan Innocastle, een project binnen de Interreg-programma's.
<i>Het verhaal van Gelderland</i>
Grote en kleine musea ondersteunen bij vernieuwing, verbetering van presentatie, collectiebeheer, publieksbereik en samenwerking met andere instellingen.
De geschiedenis van onze provincie in beeld brengen en beleefbaar maken via het Verhaal van Gelderland. Wij dragen bij aan projecten uit het museale en erfgoedveld die dit ondersteunen.
Een start maken met de realisatie van het Verhaal van Gelderland en het verder uitwerken van het projectplan en (financiële) planning.

Een subsidiegrondslag om deze start in 2019 mogelijk te maken is in de Begroting opgenomen
(Financieel) Ondersteunen van museum GeoFort.
Zorgen voor een digitale presentatie van museumcollecties en een groter publieksbereik.
Via onze ondersteuningsinstelling Stichting Erfgoed Gelderland continueren van de leerstoel Gelderse Geschiedenis bij de Radboud Universiteit. Hiermee versterken we de wetenschappelijke basis van het Verhaal van Gelderland.
Museumbezoek voor gezinnen, scholen en bijzondere doelgroepen stimuleren met het project Ieders museum.
Doorgaan met het digitaliseren en verbeteren van Collectie Gelderland: het online platform waar Gelderse musea hun collecties toegankelijk maken.
<i>Beleef het zelf</i>
Ondersteunen van Cultuurmij Oost bij de uitvoering van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK) op basisscholen, het structureel verankeren van cultuureducatie in het onderwijsprogramma en het aansluiten op het buitenschools aanbod.
Samen met ondersteuningsinstellingen, onderwijs, gemeenten en andere overheden de deelname aan culturele activiteiten stimuleren.
Samen met de provincie Overijssel een bijdrage leveren aan een pilot voor een filmeducatiehub in Oost-Nederland.
Subsidie aan gemeenten verlenen voor de cultuur- en erfgoedpacten die samenwerking tussen gemeenten bevorderen.
Subsidiëren van innovatieve projecten die cultuur- en erfgoedparticipatie bevorderen. Met een interactief platform wordt deze participatie en kennisdeling bevorderd.
Bijdragen aan de inrichting van de ArcheoHotspots (plekken waar je kennis kunt maken met archeologie).
Ondersteunen van het Jeugdfonds Sport en Cultuur om cultuur en sport voor alle jeugd bereikbaar te maken.

Natuur

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Het landelijk gebied van Gelderland heeft een grote economische en maatschappelijke betekenis. Daarom vinden we het belangrijk verder te werken aan behoud en uitbreiding van het Gelders NatuurNetwerk (GNN). In 2019 willen we 300 hectare nieuwe grond aankopen. Op de al beschikbare gronden willen we ongeveer 500 hectare inrichten als nieuwe natuur. De totale opgave voor uitbreiding van het Gelders Natuurnetwerk bedraagt ruim 8.400 hectare. Dat betekent dat we verwachten eind 2019 ongeveer 54% (4.558 hectare) gereed te hebben. Op ongeveer een kwart van de resterende opgave zit de inrichting in een beschikking of afspraak met partners. Voor het restant - ongeveer 21% - zijn nog geen initiatieven bekend of afspraken gemaakt.

Daarnaast willen we 30 hectare nieuwe natuur inrichten voor natuurcompensatie. Binnen bestaande natuurgebieden vinden we het belangrijk om herstel en kwaliteitsverbetering te realiseren. We willen bijdragen aan de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en de doelstellingen voor Natura 2000, soortenbescherming en natte landnatuur. Daarnaast vinden we het belangrijk ons te richten op de klimaatopgaven vanuit het Interbestuurlijk Programma. En de mogelijkheden te onderzoeken die we met de natuur kunnen leveren aan de klimaatdoelstellingen. Om de Noord- en Zuid-Veluwe verder tot 1 aangesloten leefgebied te verbinden, willen we 2 ecoducten opleveren in 2019. Ook willen we andere faunaknelpunten aanpakken.

Ongeveer een kwart van de oppervlakte van de provincie Gelderland is natuur. Wij vinden het belangrijk het beheer in overeenstemming met ons Natuurbeheerplan te bevorderen en bij te dragen aan het vergroten van de veiligheid in de groene gebieden. Door agrarische gebiedscollectieven willen we het agrarisch natuurbeheer in Gelderland verder uitbreiden, met specifieke aandacht voor het akker- en weidevogelbeheer. Ook willen we in 2019 verdere stappen zetten om te komen tot een meer natuurinclusieve landbouw. Door te monitoren willen we inzicht krijgen in de natuurkwaliteit en de effecten van het agrarisch natuurbeheer. De monitoringsresultaten zullen de input vormen voor het gesprek met beheerders over de kwaliteit van de natuur in Gelderland.

We vinden het belangrijk schade door fauna (zoals herten, zwijnen en ganzen) te helpen beperken door voorlichting en door faunabeheer mogelijk te maken. Geleden schade door fauna willen we compenseren we met een schaderegeling. De bescherming van soorten willen we verbeteren door een meer

planmatige benadering van de soortbescherming. Samen met gemeenten willen we werken aan soortenmanagementplannen. Hierin zullen voor een bepaald gebied zowel de ruimtelijke ingrepen als de benodigde maatregelen beschreven worden om negatieve effecten op beschermde soorten tegen te gaan. Op basis van een dergelijk plan kan bij ons een langlopende gebiedsontheffing worden verkregen. Ook willen we werken aan meer begrip voor soortenbescherming vanuit de samenleving.

In 2019 willen we ook beleid maken voor de omgang met invasieve exoten. Dat zijn planten, dieren of andere organismen die van nature niet in Nederland voorkomen en die schadelijk kunnen zijn voor de natuur. Op 1 januari 2017 is de nieuwe Wet natuurbescherming in werking getreden en hebben de provincies de verantwoordelijkheid gekregen voor de uitvoering van deze wet. Vanuit de bijbehorende verantwoordelijkheden en middelen willen we het beleid maken.

In 2019 willen wij uitvoering geven aan het Ambitiedocument Natuur (PS2017-796), waarin de ambities voor de natuur in Gelderland zijn verbreed. Hiermee willen we komen tot een robuuster, natuurinclusief beleid met een focus op verbetering van de biodiversiteit buiten de natuurgebieden, vergroting van de maatschappelijke betrokkenheid en versterking van de relatie met de economie, zoals natuurinclusieve landbouw.

We vinden het belangrijk dat de jeugd in Gelderland meer in contact komt met de natuur, zodat het natuurbewustzijn van de jongeren in Gelderland groter wordt. Daarom willen wij uitvoering geven aan de motie Meer groene schoolpleinen in Gelderland (18M9).

Ook willen we blijven werken aan het vergroten van de betrokkenheid van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij de uitvoering van het natuurbeleid en aan behoud en toename van vrijwilligersinzet voor natuur- en landschapsdoelen. Daarnaast werken we aan het realiseren van meer biodiversiteit in de gebouwde omgeving, waarbij betrokken burgers onmisbaar zijn.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Kopen van gronden om nieuwe natuur aan te leggen en subsidie te verlenen aan derden voor aankoop, pachtafkoop of afwaardering van gronden in het GNN.

Samen met partners gronden inrichten tot nieuwe natuur en in gebiedsprocessen. En in gebiedsprocessen verder werken aan de natuuropgaven voor de komende jaren. Daarvoor starten we onder meer met de natuurinrichting in de Binneveldse Hooilanden, het gebied Leidsche Hoeven en de PAS-gebieden Korenburgerveen, Willinks Weust, Wooldse Veen, Arkemheen en Stelkampsveld. Vanuit de integrale gebiedsprocessen in andere Gelderse gebieden verder werken aan de natuuropgaven, door het uitwerken van inrichtingsplannen, bestemmingsplanwijzigingen en vergunningentrajecten.

Nieuwe natuur inrichten voor natuurcompensatie, die uitgegeven zal worden via de provinciale natuurcompensatiepool.

Uitvoeren van maatregelen gericht op actieve soortenbescherming, kwaliteitsverbetering en herstel van bestaande natuurgebieden.

Mogelijkheden onderzoeken om meer stikstof te binden door bijvoorbeeld naaldbossen om te zetten in loofbossen en de aanleg van meer bossen.

Aanleggen van twee ecoducten tussen Milligen en Hoog Soeren over de N344 en N302 en van kleinschalige faunavoorzieningen langs andere provinciale wegen. Een keuze maken voor de aan te leggen faunavoorziening nabij de N225, ter hoogte van het Renkums Beekdal. En starten met de voorbereiding van de uitvoering.

Het goede voorbeeld geven door als provincie biodiversiteit en landschap ook in andere kerntaken en provinciale opgaven mee te nemen. Zo hebben we aandacht voor soorten binnen SteenGoed Benutten en voor landschappelijke inpassing en faunavoorzieningen bij investeringen in wegen.

Investeren in herstel en kwaliteitsverbetering van landschap en landgoederen en vaststellen van een uitvoeringsprogramma en nieuwe subsidies onder de Regels Ruimte voor Gelderland. Dit gebeurt door de inzet van de € 7,5 miljoen aan extra gelden, die vanuit de Midterm review beschikbaar zijn gekomen voor landschap en biodiversiteit.

Maken van afspraken over het beheer van ongeveer 90.000 hectare natuurterrein en landschapselementen.

Monitoren van de natuurkwaliteit in de natuurgebieden en de resultaten van het agrarisch natuurbeheer. Zo krijgen we inzicht in de natuurkwaliteit en de te voeren van gesprekken met de beheerders over de stand van de natuur in Gelderland.

Samen met de betrokken partners een programma uitvoeren voor verbetering van toezicht in de natuur en het buitengebied, en middelen toekennen voor toezicht in natuurgebieden.

Maken van afspraken over ongeveer 10.000 hectare agrarisch natuurbeheer buiten de natuurgebieden in Gelderland, met extra inzet voor akker- en weidevogels (ter uitvoering van het Actieplan akker- en weidevogels).

Samenwerken met de landbouw aan een kennisnetwerk natuurinclusieve landbouw en uitvoering geven aan de regeling voor natuurinclusieve landbouw.

Financieel bijdragen aan de coördinatie van het faunabeheer door de Faunabeheerseenheid en de compensatie van geleden faunaschade via het Faunafonds. .

Doorvertalen van het interprovinciale Draaiboek Wolf naar te maken beleidskeuzes in Gelderland.

Gemeenten stimuleren om soortenmanagementplannen op te stellen (gericht op planmatige bescherming van soorten) door het instellen van een subsidie onder de Regels Ruimte voor Gelderland.

Zorgen voor betere communicatie naar burgers en bedrijven over beschermde soorten in relatie tot vergunnings- of ontheffingsplichtige activiteiten zoals slopen, bouwen, kappen en renoveren.

Voorlichtingsmateriaal maken voor medeoverheden en beheerders over de bestrijding van invasieve exoten, inventariseren van de problematiek en komen tot een prioriteitstelling en handelingsperspectief voor de omgang met invasieve exoten.

Scholen in Gelderland stimuleren tot de aanleg van groene schoolpleinen, door het beschikbaar stellen van subsidie en voorlichting over groene schoolpleinen.

De betrokkenheid van de oudere jeugd vergroten bij natuur en landschap via het IVN Jongeren Adviesbureau. Dit is een scholenprogramma waarin jongeren werken aan thema's als klimaatadaptatie, klimaatmitigatie, natuurinclusieve landbouw en behoud van biodiversiteit.

Aandacht voor de natuur vergroten en mensen meer bewust laten worden van hun omgeving en wat zij daar aan kunnen bijdragen. Zo ontstaan ook vanuit de samenleving meer initiatieven gericht op natuur en landschap.

Gemeenten aanzetten om meer aandacht te besteden aan biodiversiteit, door het oprichten van een leernetwerk biologisch bermbeheer en door de uitwerking van het initiatief Gemeenten adopteren een soort.

Twee netwerkbijeenkomsten organiseren over natuur en landschap met een actueel natuur- en landschapsthema.

Agrifood (in Begroting 2019 Land- en tuinbouw)

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

We willen vernieuwing in de Gelderse land- en tuinbouw bevorderen, bijvoorbeeld met beter functionerende korte voorzieningsketens voor regionaal voedsel. Daarnaast willen we de ruimtelijke structuur in het landelijk gebied verbeteren en bijdragen aan een grotere maatschappelijke acceptatie van de land- en tuinbouw. We vinden het belangrijk dat de land- en tuinbouwsector meer bijdraagt aan de doelen op het gebied van klimaat en energie, milieu, mest en mineralen, gezondheid, water, bodem, natuur en landschap. Daarom willen we dat de sector in een betere balans met de natuur opereert, meer circulair wordt en minder CO₂-uitstoot.

We willen we de relaties tussen de spelers in de voedselketens en -netwerken helpen versterken, zodat het draagvlak om maatschappelijke doelen aan te pakken toeneemt. Daarnaast willen we verder werken aan de vier thema's van de Agenda Vitaal Platteland: Veehouderij en gezondheid, Klimaat en energietransitie, Natuurinclusieve landbouw en Sterke en verbonden sector. De activiteiten hebben een sterke verbinding met het Interbestuurlijk Programma (IBP) Vitaal Platteland, met een focus op FoodValley, de Achterhoek en de verschillende Regio Deals.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Met de Agenda Vitaal Platteland het organiserend vermogen in de regio's versterken en onderzoek meefinancieren.

Inzetten op een gebiedsfonds, een verdere ontwikkeling van een emissiearme veehouderij en ondernemersbegeleiding.

Uitvoeren pilotproject Foodvalley, waarin via monitoring de emissieverlaging door de veehouderij wordt gevolgd.

Verder werken aan het project Kunstmestvrije Achterhoek.

Samen met het Rijk, gemeenten, de Rabobank en de varkenshouderijsector ondersteunen van de uitvoering van de warme saneringsregeling (vitalisering varkenshouderij) en waar mogelijk met beleid flankeren.

Innovaties stimuleren op het gebied van klimaat(adaptatie) en waterbeheer binnen de landbouwsector, een plattelandsregio voedselketen en/of CO2 leiding voor de glastuinbouw in de Bommelerwaard.

Samen met de sector en de regionale overheden werken aan een sterkere positie van de tuinbouw in het rivierengebied. Bijvoorbeeld door netwerkorganisatie Greenport Gelderland, projecten te ondersteunen en glastuinbouwbedrijven te verplaatsen via de herstructurering glastuinbouw Bommelerwaard. We doen dit ook voor het grote glastuinbouwgebied in de Lingewaard. Voor de Bommelerwaard doen we een aanzet voor de evaluatie van de uitvoeringsorganisatie.

Inzetten van de Europese middelen van het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) voor product- en keteninnovaties, ruimtelijke structuurverbetering (waaronder kavelruil), jonge landbouwers, landbouwverduurzaming zoals agrarisch waterbeheer en de ontwikkeling van korte voorzieningsketens. De activiteiten van POP3 passen in het Interbestuurlijke Programma en de verschillende Regio Deals.

Inzetten van POP3-middelen voor bijvoorbeeld implementatietrajecten van klimaatmaatregelen, innovatietrajecten naar betere benutting dierlijke mest en verdere ontwikkeling van nieuwe (groene) meststoffen en inzet van bodemverbeteraars (Kunstmestvrije Achterhoek).

Versnellen precisielandbouw om de input van kunstmest, water en brandstofgebruik te verlagen en de ontwikkeling van integrale, duurzame veehouderijsystemen met brongerichte methaan-, ammoniak-, geur en fijnstofreductie te stimuleren. In 2019 zetten we in op drie Stallen van de Toekomst.

Met de sector zoeken naar slimme combinaties (en daarbij passende verdienmodellen), zoals de verwijdering van asbest, agrarisch natuurbeheer, natuurinclusieve landbouw en klimaatadaptatie.

Doorgaan met kennisuitwisseling rondom voedselbeleid en het ondersteunen van de bewustwording van de consument over het effect van de voedselkeuze.

Ons eigen bedrijfsrestaurant stimuleren om te komen tot gezond en duurzaam/klimaatneutraal eten.

Stimuleren van een goede landbouwkundige verkaveling, door met grondaankopen de kavelruilprojecten te faciliteren. In 2019 evalueren we de inzet van de grondfaciliteit.

Vrijheid en herdenken

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?
In de primaire Begroting 2019 bestond dit thema nog niet

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?
In de primaire Begroting 2019 bestond dit thema nog niet

Gebiedsagenda Foodvalley

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

We willen de toeposities van het kennis- en innovatiehart Wageningen-Ede als wereldwijd centrum voor Agri & Food behouden én verder versterken. Daarom starten we in 2019 samen met belanghebbenden (overheden, onderwijs en bedrijven) een langjarig, integraal ontwikkel- en financieringsprogramma: Agrifood 2030. voor de noodzakelijke (ruimtelijke) randvoorwaarden leveren ook de programma's Mobiliteit, Economie, Ruimte en Wonen de benodigde inspanningen.

Daarnaast willen we in 2019 een Regio Deal FoodValley sluiten met onze partners en het Rijk. Hiermee willen we de transitie naar duurzaam en gezond voedsel versnellen.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Met belanghebbenden het ontwikkel- en financieringsprogramma Agrifood 2030 (kennis hart Ede-Wageningen) maken en starten met uitvoeren.

Uitvoering geven aan het programma ICT-Campus. In het onderdeel Beschikbaarstellingen van de Begroting 2019 gaan we nader in op dit programma en stellen we voor om middelen hiervoor beschikbaar te stellen.

De Regio Deal FoodValley met partners en het Rijk afsluiten en starten met uitvoeren.

Vanuit de Triple Helix Regio Foodvalley een nieuwe Strategische Agenda ontwikkelen.

Vanuit de Triple Helix Regio Foodvalley een tweede Innovatiemonitor Regio Foodvalley opleveren.

Op basis van een te ontwikkelen business- en exploitatieplan voor de WFC-Experience voorstellen doen aan uw Staten voor financiering en organisatie, passend binnen de door uw Staten vastgestelde criteria bij de reservering van de middelen.

Met Ede, Wageningen en WUR het KennisAs-programma 2018-2019 verder uitvoeren, waarbij we onder andere starten met de uitvoering van de revitalisering Business & Science Park Wageningen.

Een programma met focus op kennisuitwisseling op het gebied van accelerators (bedrijfsfase tussen start-ups en scale-ups) in de agrifoodsector realiseren: The World Food Company Growers.

Verkennen hoe natuur- en landschapsinrichting bijdraagt aan het vestigingsklimaat.

Gebiedsagenda Veluwe

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

De Veluwe is een van de meest gastvrije en best bereikbare vakantiebestemmingen van Nederland, met levendige dorpen en steden, topattracties en een prachtige natuur. In 2019 streven we naar een optimale balans tussen ecologie, beleving en economie in deze streek.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Samen met onze partners uitvoeren van het uitvoeringsprogramma Veluwe 2019-2021.

Voortzetten en verdiepen van de samenwerkingscoalitie VeluweAlliantie.

Extra aandacht besteden aan de Veluwe Iconen Nationaal Park (opening bezoekerscentrum) en het herinneringstoerisme (herdenken 1944).

De eerste ervaringen opdoen met de Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken.

Duurzaamheid (mobiliteit, vakantieparken) en leefbaarheid prominent op de agenda plaatsen, naast het nog meer actief betrekken van de bewoners bij de uitvoeringsagenda.

Samen met onze partners verder verbeteren van de routenetwerken (mountainbike, paardenroutes) en de uniforme bebording volgens een Veluwestandaard.

4| Gezond, veilig, schoon en welvarend

Nieuw naoberschap en leefbaarheid

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Met het realiseren van een sterkere verbondenheid willen we eraan bijdragen dat iedereen die mee wil doen in de samenleving, dit kan en durft. We bevorderen de samenhang in de samenleving door:

1. bewoners te helpen om met elkaar de leefbaarheid in hun dorp, wijk of buurt te verbeteren
2. gemeenten te helpen met:
 - nieuwe vormen van democratie waarbij bewoners meer zeggenschap krijgen
 - het bevorderen van de integratie van nieuwkomers
 - het bevorderen van de acceptatie van lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender en interseksuele personen (LHBTI'ers)
3. jongeren kennis te laten maken met de werking van democratie.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Activiteiten van bewoners ondersteunen die de leefbaarheid van hun omgeving kunnen verbeteren. Dit doen we onder andere met hulp van de organisaties die samen de Leefbaarheidsalliantie vormen. Zij zullen tussen de 350 tot 450 ondersteuningsvragen van bewonersinitiatieven oppakken en afhandelen.

Tussen de 35 en 60 leefbaarheidsinitiatieven ondersteunen in verschillende wijken en dorpen, onder andere door een provinciale subsidieregeling. Hierbij vragen we aandacht voor het op duurzame wijze uitvoeren van deze initiatieven.

Tussen de 15 en 25 verbouwingen van gemeenschapsvoorzieningen mogelijk maken. Hierdoor krijgen mensen met een beperking makkelijker toegang tot de voorziening. Ook kunnen er nieuwe activiteiten uitgevoerd worden in de voorziening en kunnen er energiebesparende of -opwekkende maatregelen genomen worden.

Leerlingen van mbo-scholen betrekken bij de politiek, de provincie en de rechtstaat. We organiseren rond de provinciale verkiezingen activiteiten voor deze jongeren.

Projecten van gemeenten ondersteunen waarin geëxperimenteerd wordt met nieuwe verhoudingen tussen burgers en overheid.

Een jaarlijkse werkconferentie organiseren over integratie van statushouders samen met Vluchtelingenwerk Oost-Nederland.

Regionale maaksessies organiseren met gemeenten en andere partijen die betrokken zijn bij het integratievraagstuk. Door het ondersteunen van projecten kunnen samenwerkende partners actiegericht leren. Daarmee kunnen zij meer kennis en ervaring opdoen met integratie.

Delen van kennis met gemeenten (via regionale kenniskringen) over de wijze waarop we als overheden de acceptatie van lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender en interseksuele personen kunnen bevorderen en agenderen van dit onderwerp in onze gesprekken met gemeenten.

Leefomgeving

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

We zijn bevoegd gezag voor ongeveer 200 bedrijven. Hieronder vallen de zogenoemde Brzo-bedrijven (Besluit risico's zware ongevallen). Wij zorgen dat de omgevingsdiensten de taken onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) op professionele wijze uitvoeren. In 2019 willen we verder werken aan de uitvoering van het Meerjarenprogramma Bodem en Ondergrond 2015-2020 (MJPBO 2015-2020). We willen de ondergrond duurzaam benutten en

de waarde van de ondergrond behouden voor toekomstige generaties. Ook willen we bijdragen aan een duurzame drinkwatervoorziening, door onderzoek en het nemen van maatregelen gericht op bescherming van de grondwaterkwaliteit. Samen met onze partners werken we verder aan een zorgvuldige overdracht van een groot deel van onze taken op grond van de Wet bodembescherming (Wbb) naar gemeenten.

Samen met onze partners willen we werken aan een verdere verbetering van de luchtkwaliteit in Gelderland. Door uitvoering van het Actieplan Geluid 2018-2022 zorgen we voor een vermindering van de geluidsbelasting voor onze inwoners. Voor een (extern) veilige leefomgeving streven wij met onze partners naar het beperken van de veiligheidsrisico als gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen op bijvoorbeeld het spoor of bij een bedrijf. Met het Versnellingsplan Asbestdaken Gelderland dragen we bij aan de versnelde sanering van asbestdaken zodat dit voor 2024 klaar is.

Op basis van een gemeenschappelijke milieuverklaring willen we met de provincies Overijssel, Noord-Brabant en Limburg en de Duitse regio Noordrijn-Westfalen grensoverschrijdende projecten realiseren op het gebied van onder andere milieu, klimaat, energietransitie en circulaire economie. Daarmee versterken we de grensoverschrijdende samenwerking.

We willen de ruimtelijke kwaliteit (omgevingskwaliteit) van Gelderland verder versterken. Onze focus ligt daarbij op bovenlokale aspecten en op actuele thema's als: energietransitie, klimaatadaptatie en transitie van de landbouw. Ook willen we initiatieven vanuit de samenleving en andere overheden ondersteunen en waar nodig stimuleren. Daarbij is de uitdaging om aan te blijven sluiten op de vraag naar vastgoed vanuit de samenleving.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Leefomgeving en bedrijven

Beheren en actueel houden van de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) met de zeven Gelderse omgevingsdiensten. Ons college is bevoegd gezag voor tweehonderd complexe bedrijven, waaronder veertig zogenaamde Brzo-bedrijven (majeure risicobedrijven).

Uitvoeren vergunningverlening en toezicht houden volgens de VTH-kwaliteitscriteria 2.1 voor vergunningverlening en de Wabo.

Afstemmen opdrachtverlening Brzo-bedrijven met de provincie Overijssel en uitvoeren landelijke meerjarenafspraken zoals kwaliteitsverbeteringen in de

taakuitvoering.

Hanteren van een gelijke basisset aan prestatie-indicatoren binnen het Gelderse stelsel van omgevingsdiensten.

Vervullen van de wettelijke coördinatieplicht op grond van de Wet VTH. Hiervoor organiseren we ambtelijke en bestuurlijke samenwerking tussen provincie, gemeenten, omgevingsdiensten en mogelijk andere handhavingspartners.

Bodem en ondergrond

In het kader van het Meerjarenprogramma Bodem en Ondergrond (MJPBO) 2015-2020 doen wij samen met partners het volgende:

Bijdragen aan projecten op het gebied van gezondheid, duurzame energie, water, landbouw, natuur en gebiedsontwikkelingen. Daarmee dragen we ook bij aan wettelijke en maatschappelijke opgaven en stimuleren we de ontwikkeling van gebiedsgerichte inrichtingsprocessen.

Uitvoeren van projecten die voortvloeien uit landelijke afspraken (convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020). Voorbeelden zijn landelijke initiatieven met betrekking tot klimaat, nieuwe bedreigende stoffen voor bodem en grondwater, Omgevingswet en landbouw. Daarnaast werken we landelijk aan het inrichten van een digitaal bodemsysteem, het ontwikkelen van kennis en het laten doorwerken van die kennis in de regionale netwerken.

Vóór 2020 aanpakken van alle spoedeisende bodemverontreinigingslocaties, zodat de risico's beheersbaar zijn. We starten drie saneringen en ronden elf saneringen af.

Voorbereiden van de overdracht van bodemtaken van provincie naar gemeenten (onder de komende Omgevingswet. Daarbij zetten we in op bewustwording, inhoud, proces en organisatie. Hiervoor zijn subsidieregelingen beschikbaar zoals 'Bodemdata op orde' en 'Ondergrond in beeld'. We benaderen gericht gemeenten voor een warme overdracht van bodemtken en -kennis rond de Omgevingswet. We doen dit vanuit een integrale aanpak in het kader van duurzaamheid, energie en klimaat gerelateerd aan bodem en ondergrond.

Samen met Vitens onderzoek verrichten en maatregelen nemen ter bescherming van de grondwaterkwaliteit voor een duurzame drinkwatervoorziening.

Kennis ontwikkelen en delen binnen het werkveld bodem en ondergrond, bijvoorbeeld door het ondersteunen van seismisch onderzoek om de ultradiepe geothermie mogelijk te maken. Wij participeren in projecten op het gebied van klimaat, energie, natuur en landbouw. Wij brengen kennis en het belang van een gezonde bodem in.

Mobiliteit, lucht en geluid

Samen met regionale partners werken aan de uitvoering van het Regionale Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit, op basis van het Nationale samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit. Het NSL is verlengd tot aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Monitoren van de luchtkwaliteit via de landelijke monitoringstool en uitvoeren meetprojecten.

Coördineren en faciliteren van bijeenkomsten met partners waarin de toekomst van het luchtbeleid in relatie tot gezondheid centraal staat. Hierbij betrekken wij actuele inzichten omtrent de effecten van luchtkwaliteit op de gezondheid. Samen met onze partners onderzoeken we welke inzet aan de orde is, mede in het licht van het komende landelijke Schone Lucht Akkoord.

Bijdragen aan landelijke overleggen in het kader van het toekomstige landelijke Schone Lucht Akkoord.

Uitvoeren Actieplan Geluid 2018-2022, vooral met stil asfalt op provinciale wegen. Wij realiseren stil asfalt bij gepland groot onderhoud volgens de meerjarenplanning voor beheer en onderhoud van de provinciale wegen. Daarnaast wordt het project woningsanering aan woningen met een hogere geluidsbelasting dan 70 dB opgestart.

Bijdragen aan landelijke overleggen geluid, onder andere in het kader van SWUNG2 en de Omgevingswet.

Externe veiligheid

Uitvoeren van het Gelders Uitvoeringsprogramma Omgevingsveiligheid 2019.

Erop toezien dat inwoners niet blootgesteld worden aan te hoge externe veiligheidsrisico's door bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is. Dit doen we via goed opdrachtgeverschap aan de omgevingsdiensten.

Samen met gemeenten lobbyen bij het Rijk om te hoge externe veiligheidsrisico's te voorkomen bij vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor.

Operationeel en actueel houden van de provinciale Risicokaart.

Gezonde leefomgeving

Uitvoeren Versnellingsplan Asbestdaken Gelderland door vliegwielpiloten en pilots te ondersteunen. Dit doen we met expertise, concrete hulp en waar nodig financiële ondersteuning en door samenwerking van pilotprojecten vanuit de markt die oplossingen bieden om de dakeigenaar te ontzorgen (asbest dak er af en nieuw dak er op), stimuleren en realiseren dat er meer opleidingsplekken in Gelderland komen voor asbestsaneerders, het intensiveren van de

samenwerking met gemeenten met betrekking tot communicatie en bewustwording van de dak eigenaar, het uitwerken van meekoppelkansen met Energietransitie. Verder verkennen we de mogelijkheden voor deelname aan een landelijk asbestfonds.

Uitvoeren werkprogramma Grensoverschrijdende samenwerking. Dit programma bestaat onder andere uit samenwerkingsprojecten op het gebied van milieu en gezondheid, asbestdaken, financieringsvormen van duurzame energie, diepe geothermie, circulaire economie en Atlas leefomgeving/Umwelt vor Ort.

Versterken van de ruimtelijke kwaliteit (omgevingskwaliteit) van Gelderland

Samen met onze partners gebiedsgericht en integraal werken aan het versterken van omgevingskwaliteit.

Via planbegeleiding door laten werken van onze provinciale doelen in gemeentelijke plannen. Dit doen we door vroegtijdig met gemeenten in gesprek te gaan over de (on)mogelijkheden van gewenste ontwikkelingen. Hierbij maken we op gebiedsniveau een goede belangenafweging, resulterend in een integraal advies. Daarnaast ondersteunen we de realisatie van projecten en regionale processen op deze doelen.

Voortzetten van de dialoog over de kwaliteit van de omgeving op forum Maak Gelderland Mooier. Dit forum is tevens het podium voor goede voorbeelden van omgevingskwaliteit in Gelderland.

Verkennen hoe de Gelderse prijs voor ruimtelijke kwaliteit een nieuwe positionering kan krijgen in de Gelderse samenleving. In 2019 bereiden we de achtste editie van deze Gelderse prijs voor, die we in 2020 uitreiken.

Wonen

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Gelderland heeft een prachtige mix van stedelijk en landelijk gebied. Dat maakt onze provincie voor veel mensen een aantrekkelijke plek om te wonen. Ergens prettig wonen betekent een betaalbaar dak boven je hoofd hebben, maar de buurt, wijk of streek moet ook een fijne en veilige plek zijn met een goede bereikbaarheid én goede voorzieningen. Inwoners spelen zelf een belangrijke rol in de creatie van zo'n buurt. Ook gemeenten, regio's,

woningbouwcorporaties, voorzieningen (zoals winkels, scholen en ziekenhuizen), natuurbeheerders, bouwbedrijven en de provincies zijn hier met regelgeving, ambities en ideeën rechtstreeks bij betrokken.

In de regionale woonagenda's maken we met alle 6 regio's afspraken over tenminste de volgende 3 hoofddoelen van de woonopgave:

1. bouwen van betaalbare, toekomstbestendige en duurzame woningen, bij voorkeur binnenstedelijk. Gemeenten, woningcorporaties en projectontwikkelaars nemen hierin het voortouw. Om in te kunnen spelen op plotselinge vragen of veranderende behoeften, zijn flexibiliteit in programmering, locaties en woonvormen belangrijk
2. zorgen dat bestaande woningen aantrekkelijk blijven voor nieuwe bewoners. Bijvoorbeeld door rekening te houden met verstedelijking, krimp, vergrijzing, nieuwe comfortbehoeften, andere mobiliteit en natuurlijk de energietransitie. Dit is belangrijk omdat het overgrote deel van de benodigde woningen in Gelderland bestaande woningen zijn
3. energieneutraal en klimaatbestendig maken van bestaande en nieuwe woningen. Dus: een groene woonomgeving, nul-op-de-meter en onafhankelijk van gas.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

verder met het agenderen en het maken van afspraken over de hoofddoelen, zodat onze partners tot uitvoering komen. We zetten onze ruimtelijke instrumenten, zoals planbegeleiding en de omgevingsverordening in om onze doelen kracht bijzetten en te koppelen aan de afspraken van de woonagenda's.

De woonopgave intensiever verbinden met de opgaven vanuit de Omgevingsvisie en de doelen op het gebied van ruimte, energietransitie, leefbaarheid, mobiliteit en water.

De koppeling tussen de woonopgave en SteenGoed Benutten en de integrale wijkaanpak intensiveren en verder investeren in kennisontwikkeling en de communicatie hierover.

Verder investeren in kennisontwikkeling en de communicatie hierover

De regionale woonagenda's verder ontwikkelen tot leidende programma's voor elke regio.

Beleid en ontwikkelingen effectiever bijsturen. Door monitoring kennen we de effecten van ons beleid en de ontwikkelingen in de buitenwereld waarop we ons beleid kunnen aanpassen.

Door de banden met Den Haag te verstevigen willen we ontwikkelingen en beleid vanuit het Rijk beïnvloeden.

SteenGoed Benutten

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Met SteenGoed Benutten geven we leegstaande plekken in dorpen en steden een nieuwe invulling. Deze nieuwe invullingen passen binnen de toekomstvisie van het gebied en leiden niet tot leegstand elders. SteenGoed Benutten is erop gericht om een gebied mooier, leefbaarder, duurzamer en economisch aantrekkelijker te maken.

We leveren expertise, bieden procesbegeleiding en brengen partijen met elkaar in verbinding. Ook dragen we bij aan de realisatie van projecten en kunnen we, indien nodig, via subsidie het laatste zetje geven om uitvoering mogelijk te maken. In januari 2019 gaat de Ontwikkelings- en Herstructureringsmaatschappij Gelderland (OHMG) van start. Dit fonds met ontwikkelkracht is bedoeld als aanvulling op het bestaande instrumentarium uit de plandoelen Versterken werklocaties en SteenGoed Benutten. OHMG gaat bijdragen aan de doelen van SteenGoed Benutten door maatwerk te leveren bij het renoveren, transformeren en herstructureren van werklocaties en beeldbepalende locaties met (dreigend) leegstaand vastgoed in Gelderland. De focus van OHMG ligt op projecten met een sluitende businesscase en een positief maatschappelijk rendement, maar met een gebrek aan investeringscapaciteit. De inzet van OHMG is alleen aan de orde wanneer de markt een maatschappelijk gewenste ontwikkeling aantoonbaar niet zelfstandig kan oppakken.

In 2018 zijn we gestart met de SteenGoed Challenge. Voor de 3 geselecteerde spotlightlocaties: de Eendracht in Hoorn (gemeente Heerde), het Juvenaat in

Zevenaar en de Fliegerhorst in Teuge, is het beste idee voor een nieuwe invulling uitgekozen. In 2019 begeleiden we de realisatie van de ideeën, onder andere door de inzet van een coach. Daarnaast blijven we ons SteenGoed Transformatieplein doorontwikkelen. Daarin stimuleren we on- en offline ontmoetingen tussen eigenaren van leegstaande locaties en mensen met goede ideeën voor een nieuwe invulling.

We willen in 2019 ook verdergaan met de 6 pilots 'integrale wijkaanpak', waarmee we in 2018 zijn gestart. In deze pilots combineren we de opgave om bestaande woningen toekomstbestendig te maken met andere maatschappelijke en economische vraagstukken in de wijk. We werken opgabegericht en bepalen in iedere wijk opnieuw wat onze rol en inzet is.

In het kader van motie 18M38 willen we extra inzetten op het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed (musea, cultureel erfgoed, sportaccommodaties, buurthuizen et cetera) en het klimaatadaptief maken van de openbare ruimte. Dat willen we binnen de 6 pilots integrale wijkaanpak verder uitwerken. Daarnaast zien we in Apeldoorn een kans om het centrum klimaatadaptief in te richten. Een deel van het gebied hebben we opgepakt in het kader van SteenGoed Benutten (leegstand). Maar gemeente Apeldoorn wil een groter deel van het centrum klimaatadaptief maken in combinatie met mitigerende maatregelen. Deze plannen zijn in een vergevorderd stadium. Aan de hand van de werkwijze van SteenGoed Benutten gaan wij in gesprek met gemeente Apeldoorn over de realisatie van deze plannen.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Projecten verder helpen door de inzet van kennis en kunde, procesbegeleiding en de toekenning van subsidie in de realisatiefase

Doorontwikkelen van ons instrumentarium, op basis van de behoefte bij onze partners.

Starten met de uitvoering van minimaal 15 projecten

Doorontwikkelen van het SteenGoed Transformatieplein, waarin we eigenaren van leegstaande gebouwen en ondernemers met elkaar in contact brengen. Tijdens speeddates, transformatiecafés en open dagen overleggen ze met elkaar hoe ze weer leven kunnen brengen in een pand.

Ondersteuning bieden aan initiatieven die samen zelf willen bouwen, zoals bijvoorbeeld Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO), onder andere door de inzet van procesbegeleiding via een subsidieregeling.

Sport

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Met sport halen we het beste en mooiste uit Gelderland. Met aantrekkelijke (top)sportevenementen willen we meer economische en maatschappelijke impact realiseren. Door meer bezoekers van buiten Gelderland naar het evenement te trekken, realiseren we meer economische impact. Meer side-events (bijvoorbeeld sportclinics) zorgen voor meer maatschappelijke impact. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat bewoners, ondernemers en bezoekers prettig in onze provincie kunnen wonen, werken, studeren en ontspannen. Jonge, talentvolle Gelderse sporters willen wij de gelegenheid geven het beste uit zichzelf te halen en op een evenwichtige manier uit te groeien tot landelijke toppers. Daarom dragen wij, samen met Topsport Gelderland, bij aan het creëren van een optimale structuur voor talentontwikkeling in Gelderland. Door de uitvoering van projecten en kennisdeling met partijen als sportclubs, gemeenten en maatschappelijke organisaties willen we sterke, toekomstbestendige sportverenigingen en sportparken ondersteunen en uitbreiden. Daarnaast zetten wij in op het sportief inrichten van de stedelijke buitenruimte en het gebruik van de Gelderse routenetwerken. Voor de stedelijke buitenruimte willen we dit bereiken door ondersteuning van initiatieven, het realiseren van een netwerk van samenwerking van betrokken partijen en het delen van kennis en ervaring. Op het snijvlak van sport, voeding en gezondheid willen we een impuls geven aan innovatieve projecten.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Sportevenementen

Samen met onze partners van het Gelders Sportakkoord realiseren van een aansprekende Gelderse evenementenkalender met minimaal 20 toonaangevende sportevenementen.

Bijdragen aan de totstandkoming van drie EK's en minimaal zeven NK's in de kernsporten die voor Gelderland zijn gekozen (atletiek/wandelen, wielersport, hippische sport, volleybal, tennis en skaten/skeelers).

Een belangrijke impuls geven aan side-events door ondersteuning te bieden in de vorm van subsidie en/of sponsoring.

Bepalen van de strategie voor grote toonaangevende sportevenementen na 2019.

Open club of vitaal sportpark

Verder inzetten op het delen van de kennis en ervaringen die sportverenigingen en sportparken opdoen met het verkennen of daadwerkelijk ontwikkelen naar een open club of vitaal sportpark. Ruim 15 projecten zijn in de uitvoeringsfase dankzij de subsidieregeling Open clubs en vitale sportparken.

Communicatiemiddelen inzetten om bekendheid te geven aan de ambities en activiteiten van Gelderse sportclubs en gemeenten. Hierbij werken we samen met onder andere de Gelderse Sport Federatie

Uitvoeren van het onderzoek naar de eerste resultaten bij Gelderse open clubs. Het Mulier Instituut en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen doen dit in opdracht van de Provincie.

Sportieve inrichting van de buitenruimte

Doorgaan met het bieden van financiële ondersteuning aan initiatieven op dit gebied. Ons beleid voor de stedelijke ruimte is in vruchtbare aarde gevallen. Wij zijn nu bekend met een groot aantal nieuwe initiatieven, waaronder 3 grootschalige: Urban sports Arnhem, KNWU / WK BMX en Hof van Holland Nijmegen

Organiseren van bijeenkomsten om partijen te inspireren en de nieuwe aanpak en inzichten onder de partners te delen.

In gesprek gaan met de initiatieven van kennisinstellingen om meerjarig onderzoek te doen naar het effect van de stedelijke openbare ruimte op gezondheid

Ondersteunen van de verbinding en samenwerking tussen de Regionale Bureaus voor Toerisme en de buitensportbonden voor het gebruik van het Gelders routenetwerk naar concrete projecten en initiatieven.

Talentondersteuning

Bijdragen aan de totstandkoming, dan wel doorontwikkeling van twee regionale trainingscentra voor talenten in de kernsporten. Hierdoor kunnen deze talenten makkelijker overstappen naar de nationale (trainings-)programma's

Bijdragen aan twee projecten ter versterking van topverenigingen met een jeugdopleiding, door toepassing van de methodiek fasegericht opleiden. Dit verbreedt het jeugdopleidingstraject waardoor de kans groter is dat talenten doorstromen naar het volgende niveau

Ondersteunen van twee projecten voor de opleiding van talenten om zich te scholen in presentatievaardigheden en zich op scholen en evenementen te presenteren als ambassadeur van de sport.

Sport en innovatie

Realiseren van vijf subsidies voor vernieuwende projecten.

Creëren van een sterk netwerk op het gebied van sport en innovatie.

Bijdragen aan het themajaar Sport, voeding en gezondheid.

Gebiedsagenda Achterhoek

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

De Achterhoek wil dé stage-, afstudeer- en traineeregio van Nederland zijn en profileert zichzelf als 'smart industry-regio' met SmartHub Achterhoek: Toekomst in de maak! Daar hoort een aantrekkelijke woonomgeving met een passende woningvoorraad en goede bereikbaarheid bij.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat is de verwachte inzet voor dit thema in 2019?
Economie
Versterken van (grensoverschrijdende) clusters voor samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen.
Nieuwe clusters opzetten voor het implementeren van Smart Industry-toepassingen in alle stuwende en relevante sectoren, inzetten op hoogwaardige stage- en afstudeeropdrachten
Het arbeidspotentieel vergroten door te investeren in bij-, om- en herscholing van werknemers.
via de SmartHub talent aantrekken. Smarthub richt zich op het wereldkundig maken van de innovatiekracht van de regio en het aantrekken van jong talent hiervoor.
Wonen/bereikbaarheid
Een triple-helix-uitvoeringsstrategie voor de transformatie van de woningvoorraad ontwikkelen, met als doel een goede balans vinden tussen nieuwbouw en sloop en het verhogen van de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad
Verkleinen kernwinkelgebieden (voorkomen leegstand).
Opstarten trajecten voor (stoppende) agrariërs gericht op: kringlooplandbouw, toekomstperspectief, asbestsanering, alternatieve verdienmodellen en sociale vraagstukken.
Vergroten bereikbaarheid door slimmer vervoer.
Smart Governance
Versterken van de uitvoeringskracht via de nieuwe structuur van de Achterhoek Board. Via deze structuur geven overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties samen uitvoering aan de ambities om de Achterhoek krachtig leefbaar en vitaal te houden

5| Economie en mobiliteit

Onderwijs en arbeidsmarkt

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

In de primaire Begroting 2019 bestond dit thema nog niet

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Subsidiëren van projecten waarin Gelderse ondernemers met onderwijsinstellingen activiteiten ontplooiën om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren.

Stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe onderwijs- en arbeidsmarktconcepten die onderwijs- en arbeidsmarktpartners kunnen overnemen.

Het opzetten en samenwerken van organiserend vermogen ondersteunen in de arbeidsmarktregio's.

Een goed toegankelijk digitaal platform beschikbaar stellen. Met (per regio) best practices en inspirerende voorbeelden van de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven, gerichte arbeidsmarktinformatie op regionaal, sectoraal en grensoverschrijdend (Noordrijn-Westfalen) niveau en relevante ontwikkelingen rond onderwijs- en arbeidsmarktinitiatieven.

In samenwerking met het bedrijfsleven starten met Go4Skills, een project om de digitale vaardigheden van (aankomende) medewerkers in de industrie te vergroten.

Werklocaties

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Aantrekkelijke werklocaties zijn een belangrijke randvoorwaarde voor de economische ontwikkeling van bedrijven in Gelderland. Daar hebben wij als overheid invloed op. Met de Gelderse gemeenten willen wij er ook in 2019 voor zorgen dat het juiste bedrijf zich op de juiste plek kan vestigen en zich, binnen de kaders van wet- en regelgeving, kan ontwikkelen. Daarnaast willen we werklocaties in Gelderland duurzaam inrichten qua energie en klimaatbestendigheid.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Via regionale afstemming vraag en aanbod van werklocaties zowel kwalitatief als kwantitatief op elkaar afstemmen. In 2019 gaan we verder met het begeleiden van de schrapopgave die is voortgekomen uit het RPW in de regio Arnhem-Nijmegen om het evenwicht in vraag en aanbod te herstellen en om ruimte te creëren om nieuwe terreinen te ontwikkelen.

De strategie, voortkomend uit de ontwerp-Omgevingsvisie, uitrollen en bijbehorende instrumenten formuleren om daadwerkelijk een transitie te bewerkstelligen, samen met onze partners. Doel is dat in 2050 alle werklocaties duurzaam zijn ingericht qua energie, klimaatbestendigheid en logistieke productiestromen.

Samen met SteenGoed Benutten een nieuw ontwikkelfonds ontwikkelen om binnenstedelijke gebieden te transformeren en bedrijventerreinen te herstructureren.

Vestigingsklimaat en innovatie

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wij zijn niet voor niets uitgeroepen tot een van de meest ondernemende regio's van Europa. Dit willen wij ook in 2019 waarmaken. Wij streven naar een ondernemersklimaat waarin (familie)bedrijven floreren, bedrijven voldoende en goed gekwalificeerd personeel vinden, en bedrijven kunnen innoveren en groeien. Samen met het Rijk en de provincie Overijssel sturen wij een goed functionerende ontwikkelingsmaatschappij OostNL aan. We willen steeds steeds meer (revoluerend) co-financieren met de kapitaalmarkt en minder (revoluerend) financieren met uitsluitend Gelderse publieke middelen (Topfonds Gelderland).

In Gelderland liggen grote opgaven voor ons, zoals het doorontwikkelen van FoodValley en de Gelderse Corridor. Deze kwesties vragen om een integrale aanpak en financiering die verder gaat dan onze huidige instrumenten. Er is significante financiering van derden nodig, zoals bijvoorbeeld van de Europese Investeringsbank (EIB). In 2019 willen we de ontwikkelmogelijkheden en financieringsvraag voor deze opgaven uitwerken.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Innovatie en ondernemerschap

Voortzetten van onze ondersteuning aan het Regionale Centrum voor Technologie Gelderland (RCT) en BOOST. Hiermee helpen we het MKKB in de omslag naar een slimme, schone industrie.

Gebruikmaken van ons lidmaatschap van het Europese netwerk Vanguard om bedrijven in contact te brengen met potentiële partners in dertig Europese industriële regio's.

Investeren in programma's voor versterking van de basisinfrastructuur en het innovatie-ecosysteem van de Wageningen Campus/FoodValley. Concreet geven we in 2019 subsidie aan WUR voor CoE, shared research facilities, startersondersteuning en local buzz/event en financiering kwartiermaker innovatie-ecosysteem. Aan McKinsey wordt opdracht verstrekt voor een ontwikkelprogramma

Investeren in programma's voor de verduurzaming van de voedselvoorziening

Via een regiodeal met het Rijk werken aan het verkrijgen van een Mainportstatus voor het agrofoodcluster in Nederland, met regio FoodValley als hart

Steunen van Health & HighTech-initiatieven zoals het privaat-publieke initiatief van het Centrum voor geïntegreerde Chip Technologie (CITC) op Noviotech Campus in Nijmegen

Samen met de gemeente Nijmegen en partners een gezicht geven aan het onderwerp Digital health (digitale health innovaties)

Investeren in een acceleratieprogramma voor startende bedrijven (Rockstart) en op elkaar afstemmen van bestaande digital health initiatieven

Nieuwe diensten en producten ontwikkelen binnen de sector health op het gebied van preventie (ondersteunen van bedrijven bij het verder ontwikkelen van innovaties)

Samen met de provincie Overijssel het initiatief TopFit steunen. Hierbij wordt kennis vanuit WUR, RadboudUMC, Radboud Universiteit en Universiteit Twente op het gebied van voeding, gezondheid en technologie gebundeld. Samen met het bedrijfsleven wordt deze kennis omgezet in diensten en producten

Vouchers en leningen verstrekken via het programma De Groeiversneller. In 2019 kunnen hiermee 300 ondernemers expertise inkopen of gerichte investeringen in hun bedrijf doen. Via De Startversneller zorgen wij voor een grotere kans op succesvolle starters.

Ondersteunen van de samenwerking tussen de verschillende valorisatieprogramma's en de voorgenomen bundeling van de daarbij behorende fondsen. Zo worden ondernemers simpel en doeltreffend geholpen om hun innovatie sneller op de markt te brengen.

Internationalisering

Het MKB helpen om internationaal handel te drijven en nieuwe markten te verkennen. Onze focus ligt op Duitsland en China en we spannen ons extra in voor MKB-maakbedrijven.

Samen met het Handelsoverleg Gelderland (Oost NL, VNO-NCW, Metaalunie, FME, WTC Arnhem Nijmegen, FoodValley, Health Valley, Kiemt, HAN) bespreken van de strategie voor internationalisering de komende jaren en het handelsprogramma GO4EXPORT vormgeven en uitvoeren. Dit doen wij in nauwe samenwerking met de provincie Overijssel.

Inzetten van twee Duitsland-makelaars: een Food- en HTSM-makelaar. Zij brengen Gelderse en Overijsselse bedrijven in contact met Duitse bedrijven, clusters en kennisinstellingen, stimuleren samenwerking en organiseren missies, beursbezoeken en influential-reizen.

Organiseren van handelstafels over export voor de Gelderse bedrijven door partners in het Handelsoverleg.

Organiseren van ten minste drie handelsmissies: naar Duitsland, China en een derde land dat door het Handelsoverleg wordt gekozen.

Beschikbaar stellen van specifieke exportvouchers aan MKB-ondernemers.

Acquireren van bedrijven die onze prominente clusters Agro-Food, Health, Energie, Maakindustrie en Logistiek versterken. Daarnaast bedrijven naar Gelderland halen die goed aansluiten bij en een toegevoegde waarde bieden voor onze andere programma's zoals Smart Industries, Circulaire economie, Energietransitie, Onderwijs en Arbeidsmarkt en Werklocaties.

Meer aandacht besteden aan het versterken ons Rode loper-beleid. Met de uitkomsten van de gesprekken die wij in het kader van de klantreizen met ondernemers in de regio Arnhem-Nijmegen gevoerd hebben, willen wij onze gezamenlijke dienstverlening (provincie, gemeenten, regio, Oost NL en de betrokken omgevingsdiensten) verder verbeteren.

De ontwikkel- en financieringsprogramma's tot 2030 opstellen voor onze grote opgaven en daarbij optimaal inspelen op de kansen die InvestNL of EIB kunnen bieden.

OostNL aansturen samen met het Rijk en de provincie Overijssel. Op die manier dragen we inhoudelijk en financieel bij aan nieuwe innovaties en toepassingen in Gelderland.

Onze samenwerking intensiveren met de triple-helixorganisaties (Economic Boards) in Arnhem-Nijmegen en FoodValley.

Circulaire economie

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Circulaire economie staat aan de basis voor een duurzaam Gelderland. Vanuit het huidige aanjaagprogramma willen we toe naar een brede programmatische aanpak met maximale impact op energie- en klimaatdoelstellingen. Hiervoor volgen we een landelijke aanpak die ontwikkeld is door IPO, VNG en het Rijk.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Thema circulariteit gericht en concreet meenemen in onze aanbestedingen en concessies.

Stimuleren van circulair inkopen bij alle 51 gemeenten door masterclasses en seminars.

Verder analyseren van grondstofstromen en gebruikers in Gelderland, gericht op grotere projecten met impact.

Met industriële sectoren (bouw, metaal, textiel en kunststof) ketens doorlichten om grondstoffen efficiënter te gebruiken en afval te reduceren. Voorbeelden zijn de biobased bouwmaterialen, schrootrecycling in ijzergieterijen en hergebruik van textiel en kunststof. Om zoveel mogelijk MKB-bedrijven te bereiken, integreren we deze kennis en ervaring in bestaande programma's zoals (B)OOST Smart Industry Netwerk Oost Nederland (slim en schoon).

Subsidiëren van ketenprojecten, bijvoorbeeld om hennep in te zetten in de textiel- en de bouwsector.

Toepassen van mestverwaarding (kunstmest uit dierlijke mest) bij tenminste drie bedrijven in Gelderland en in de Gelderse landbouw. Dit in plaats van de met aardgas geproduceerde kunstmest

Met onze partners in FoodValley, provincies Overijssel en Flevoland in een clusteraanpak werken aan opschaling van de activiteiten van The Protein Cluster. Daarnaast willen we werken aan de uitbreiding van de proeffaciliteiten (fieldlabs) om te komen tot een toename in het gebruik van plantaardige

eiwitten.

Beheer, onderhoud en verbetering infrastructuur

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Een veiliger en duurzamer Gelderland, met wegen en een spoornet waarover iedereen zich in Gelderland vlot en veilig kan verplaatsen, vinden wij belangrijk. Daarom investeren we in onderhoud en verbetering van onze wegen en het regionale spoorwegnet. Het is onze wettelijke taak om onze provinciale wegen en fietspaden goed te onderhouden. Dat doen we duurzaam door slim om te gaan met materialen en nieuwe werkmethodes te gebruiken. In het kader van intensivering klimaat en energie onderzoeken we voor het onderhoud van de A348 nieuwe oplossingen, zodat we maximale CO₂-reductie kunnen realiseren. Indien nodig voeren we verbeteringen aan onze wegen uit. Voor de rijkswegen die door Gelderland lopen, geldt dat we knelpunten op deze wegen met het Rijk willen bespreken en aanpakken.

Een economisch sterker Gelderland, met goed bereikbare arbeidsplaatsen en bedrijven in de 3 grootste stedelijke gebieden van Gelderland.

We vinden het belangrijk dat fietsers prettig en zonder hindernissen de stedelijke gebieden in en uit kunnen fietsen. We willen daarom samen met andere wegbeheerders investeren in een goed, veilig en bruikbaar (fysiek) fietsnetwerk. Dit willen we doen aan de hand van het in januari 2018 vastgestelde Hoofd fietsnetwerk Gelderland (PS2017-766).

We willen goede overstapvoorzieningen bij stations en andere ov-knopen. Hiermee geven we invulling aan het Koersdocument Duurzame mobiliteit (PS2018-470). We willen dat reizigers bewuste keuzes maken tussen de verschillende mogelijkheden om van a naar b te komen.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?
Uitvoeren wegwerkzaamheden aan het provinciale wegennet op twintig trajecten, bijvoorbeeld de route A325-Pleijroute.
Onderhouden en/of (deels) vervangen van 67 bruggen, viaducten en duikers en 10 verkeersregelininstallaties.
Gefaseerd vervangen van de dieselbusjes die gebruikt worden bij beheer en onderhoud van de wegen, door elektrische busjes.
Voor de provinciale weg A348 onderzoeken welke innovatieve oplossingen ingezet kunnen worden om maximale CO2-reductie te realiseren. Daarbij kijken we naar alle onderdelen aan en langs de weg, zoals de verlichting, het asfalt, bermbeheer et cetera
Samen met de provincie Utrecht, Rijkswaterstaat en de gemeenten, en in overleg met het bedrijfsleven, beslissen hoe we de problemen met de doorstroming op de Rijnbrug gaan aanpakken.
Samen met Rijkswaterstaat en de gemeenten werken aan de doortrekking van de A15 en de aanpassing van het onderliggend wegennet.
Samen met het Rijk en regio Foodvalley werken aan verbetering van de aansluiting A1/A30 en de doorstroming op de A1 bij Barneveld-Voorthuizen.
Bespreken met uw Staten hoe we het Functioneel kader wegennet Gelderland (PS2017-344) en Focus op het Hoofdfietsnet Gelderland (PS2017-766) uitvoeren. Meer informatie hier over is te vinden in het onderdeel Overige onderwerpen van de Begroting 2019
Realiseren spoorverdubbeling Zevenaar-Didam en maken aanpassingen aan het spoor tussen Zevenaar en Wehl, waaronder een fiets- en voetgangerstunnel op de Babberichseweg in Zevenaar, zodat treinen hier sneller kunnen rijden
Samen met de regio Achterhoek, ProRail, gemeente Doetinchem, Arriva en Connexxion een alternatievenstudie doen naar de RegioExpres, de verdere verdubbeling van het spoor tussen Wehl en Doetinchem en de tunnel onder de Europaweg.
Afronden planstudie station Heyendaal. We willen dit station opwaarderen met een nieuwe traverse en een nieuwe entree op de Heyendaalseweg en we gaan de kiss-and-ridezone verplaatsen.
De aanleg van overstapvoorzieningen bij stations en andere OV-knopen stimuleren.
Samen met de gemeenten Ede en Wageningen starten met de aanleg van de snelle fietsroute Ede-Wageningen.
Doorgaan met de aanleg van de snelle fietsroutes Arnhem-Dieren, Arnhem-Zevenaar (F12), Ressen-Duiven/Zevenaar (F15) en Arnhem-Wageningen (Nederrijnpad).

Samen met provincie Noord-Brabant en de gemeenten starten met de aanleg van de snelle fietsroute Zaltbommel-'s-Hertogenbosch.
Samen met de gemeenten werken aan een werkagenda voor 2019 om de duurzaamheid en de veiligheid van het fietsnetwerk te verbeteren.
Samen met de gemeenten aanpakken van zoveel mogelijk niet-actief beveiligde overwegen (NABO's), door beveiliging, opheffing of het zoeken naar een alternatieve voorziening.
Realiseren van de spooronderdoorgang van de N786 (Kanaalweg) voor Traverse Dieren.
Verder werken aan de rondweg Voorthuizen. De verwachte oplevering is eind 2019.
Starten met de aanbestedingsprocedure voor rondweg De Hoven.

Gebruik infrastructuur

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?
Het is onze wettelijke taak om te zorgen voor het openbaar vervoer. We willen dat onze bussen en treinen voorzien in de behoeften van de reiziger en voor iedereen goed toegankelijk zijn. Ook willen we dat onze treinen en bussen zo duurzaam mogelijk rijden.
Een goed vestigingsklimaat versterkt de Gelderse economie. Daarom vinden we het belangrijk dat inwoners, reizigers en bedrijven in Gelderland goed gebruik kunnen maken van de grote (inter)nationale verbindingen voor personen- en goederenvervoer. Deze lopen dwars door onze provincie via het water, spoor en de wegen. We willen het vervoer over water bevorderen en de doorstroming- en fileproblematiek verminderen. Via het uitvoeringsprogramma Logistics Valley streven we naar duurzaamheid, innovatie en optimalisering van de regionale infrastructuur en de arbeidsmarkt. We willen een vergroening van de stedelijke distributie stimuleren. Hiermee geven we invulling aan het Koersdocument Duurzame mobiliteit (PS2018-470).
We willen dat de (basis)voorzieningen voor iedereen toegankelijk en goed bereikbaar zijn, ook buiten de grote steden van Gelderland. De bereikbaarheid van arbeidsplaatsen en de ontsluiting van bedrijven buiten de 3 stedelijke netwerken willen we nog verder verbeteren. We willen dat reizigers bewuste

keuzes maken tussen de verschillende mogelijkheden om van a naar b te komen.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Laten rijden van bussen en treinen in onze provincie

Verder voorbereiden van de aanbestedingen van de nieuwe openbaar vervoerconcessies. De eerste concessie start in 2020.

Starten met uitvoering van het Versnellingsfonds Verduurzamen Bus om de overgang naar emissievrij busvervoer in de lopende en nieuwe concessies te versnellen.

De drie stedelijke regio's voeren in onze opdracht de basismobiliteit uit. Het OV-vangnet is hier onderdeel van.

Samen met het Rijk, de provincies Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg, havenbedrijf Rotterdam, de Topsector Logistiek en andere partijen werken aan de uitvoering van het programma goederenvervoerscorridors Oost en Zuidoost

Stimuleren dat dieselbusjes die gebruikt worden voor de stedelijke distributie, vervangen worden door elektrische busjes en bakfietsen

Uitvoeren van 6 pilots met businesscases voor bedrijven om de overstap van weg naar water te maken

Aanmoedigen van LNG als transitiebrandstof in het zwaar transport door middel van een subsidieregeling

Samen met het Rijk en andere partners een pakket kortetermijnmaatregelen uitvoeren voor het verbeteren van de doorstroming op de hele A15-route (Rotterdam–Duitse grens)

Samen met de drie stedelijke regio's in Gelderland afspraken maken over meerjarige programma's (tot 2021) Slimme Mobiliteit. Door inzet van techniek en campagnes het gedrag van de reiziger beïnvloeden, zodat deze een bewuste afweging maakt welk vervoermiddel op welk moment het beste kan worden gebruikt.

Opzetten en uitvoeren van Mobility as a Service (MaaS), om minimaal 500 spitsmijdingen op het traject op de A2 te realiseren.

Samen met het ministerie van IenW, provincie Noord-Brabant, regio Rivierenland en gemeente 's-Hertogenbosch werken aan het verbeteren van de doorstroming op de A2 van Deil tot Vught.

Met provincie Noord-Brabant en het ministerie van IenW oplossingsrichtingen verkennen voor de doorstromings- en fileproblematiek op de A50 Ewijk-Bankhoef-Paalgraven. In het BO-MIRT in het najaar 2019 zullen we de resultaten met vervolgvorstellen voorleggen.

Met provincie Overijssel en het ministerie van IenW oplossingsrichtingen verkennen voor de file- en doorstromingsproblematiek op de A28 tussen Amersfoort en Zwolle.

Gebiedsagenda Arnhem-Nijmegen

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

We willen de economische kracht van de regio Arnhem-Nijmegen versterken, in samenwerking met regiogemeenten, bedrijfsleven, kennisinstellingen en andere maatschappelijke partners. Het Bestuursakkoord Stedelijk Netwerk Arnhem-Nijmegen vormt daarvoor het fundament.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Werken aan onze drie icoonprogramma's:

- Ruimte voor werk, kennis en innovatie in Health en Energy.
- Bruisende binnensteden aan de rivier
- Slimme Duurzaamheid

Uitvoeren van de Investeringsagenda 2018-2019 en het vervolg daarop, de Investeringsagenda 2018-2019 bis.

Opstellen van een nieuwe Investeringsagenda 2019-2020, die begin 2019 ter besluitvorming zal worden voorgelegd.

Een prominentere plek geven aan belangrijke randvoorwaarden om de economische kracht van de regio te versterken, zoals mobiliteit en human capital.

In gesprek gaan met het Rijk over de onderwerpen uit het voorstel voor de Regio Deal:

- de ontwikkeling van de NovioTech Campus waar belangrijke kennis en innovatie op het gebied van chip- en semiconductortechnologie samen komt, met onder andere een internationaal innovatiecentrum voor chiptechnologie (CITC)
- living labs ontwikkelen voor energie
- TopFit-programma: in de regio vinden baanbrekende innovaties plaats op het gebied van patiëntgerichte technologie. Deze vernieuwingen helpen mensen in Nederland en wereldwijd om langer gezond en onafhankelijk te blijven
- digitale privacy en veiligheid: in de regio Arnhem-Nijmegen willen we de al aanwezige ervaring en samenwerking tussen kennisinstellingen en vooraanstaande partners in energievoorziening en gezondheidszorg verder vergroten via het Digital Privacy & Security Initiative.

Samen met onze partners verder versterken en uitdragen van het profiel van de regio Arnhem-Nijmegen op het gebied van gezondheid, technologie en energie.

Gebiedsagenda Gelderse Corridor

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

We willen in 2019 flinke stappen zetten in de realisatie van de Railterminal Gelderland (RTG). Daarnaast willen we dat het goederentransport verder verduurzaamt en dat er meer personeel voor logistieke bedrijven komt. Ook willen we dat een van de hotspots verenigd in Logistics Valley een plaats krijgt in de top 3 van logistieke hotspots in Nederland.

Wat was onze verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

Verbeteren doorstroming A15: akkoord bereiken met het Rijk over te nemen kortetermijnmaatregelen tussen Deil en Ressen.

Vaststellen inpassingsplan RTG en uitbreiden van het aantal trucks dat op duurzame brandstoffen rijdt en uitbreiding van het aantal tankplaatsen voor duurzame brandstof (zowel voor vrachtwagens als voor schepen).

Voortzetten subsidieregeling LNG-trucks en actief interesseren van partijen, ook voor realisatie van vulpunten voor duurzame brandstoffen.

Stimuleren van vervoer over water: businesscases voor bedrijven opstellen voor overstap van weg naar water.

Faciliteren en subsidiëren van projecten om geschikt personeel aan te trekken.

Verbeteren van de bekendheid van de logistieke sector en het werk daarin, door de organisatie van de dag van de logistiek in hotspots in Logistics Valley: Tiel, Nijmegen en Liemers.

Algemene dekkingsmiddelen

Wat wilden we voor dit thema bereiken in 2019?

We willen dat het hele buitengebied van Gelderland vóór eind 2019 breedbandinternet heeft. Daarvoor werken we samen met gemeenten en commerciële partijen.

Wat was de verwachte inzet voor dit thema in 2019?

We blijven inzetten op de aanleg van breedband zonder provinciale financiering

We stimuleren gemeenten om breedband aan te leggen

We ondersteunen gemeenten en regio's met kennis en onderlinge kennisuitwisseling over breedband

We volgen landelijke ontwikkelingen en relevante informatie delen met de gemeenten en regio's

We zorgen voor een adequate vergunningverlening langs relevante provinciale wegen om breedband mogelijk te maken

We onderzoeken de mogelijkheden om de aanwezige glasvezel langs de provinciale wegen ook te gebruiken voor het beheer (monitoring) van de provinciale wegen.